МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему **ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ**
WORK У ДІАЛЕКТАХ БРИТАНСЬКОГО ВАРІАНТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0359-1 а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Ремізова Олександра Олегівна

Керівник к. ф. н., доц. Лужаниця О.І.

Рецензент к. пед. н, доц. Надточій Н.О.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно)
Освітня програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
англійської філології

_____
«____»_____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
РЕМІЗОВІЙ ОЛЕКСАНДРІ ОЛЕГІВНІ
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Лексико-семантичне поле *work* у діалектах британського варіанту англійської мови»
Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Лужаниця Олена Іванівна, к.ф.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «04» травня 2020 року № 511- с
2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту)
01 грудня 2020
3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту) теоретичні засади теорії лексико-семантичного поля; діалектний словник нортумбрійського діалекту
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) визначити слова які входитимуть до лексико-семантичного поля *work* ; 2) проаналізувати які зв'язки є між цими словами та як вони пов'язані між собою; 3) розподілити подані слова на відповідні частини лексико-семантичного поля нортимбрійського діалекту англійської мови.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Лужаниця О. І., к.ф.н, доцент.	06.05.2020	06.05.2020
Розділ 1	Лужаниця О. І., к.ф.н, доцент.	17.05.2020	17.05.2020
Розділ 2	Лужаниця О. І., к.ф.н, доцент.	07.09.2020	07.09.2020
Висновки	Лужаниця О. І., к.ф.н, доцент.	22.10.2020	22.10.2020

6. Дата видачі завдання _____06.05.2020 р._____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2020	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2020	виконано
3.	Написання вступу	червень 2020	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	серпень 2020	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень 2020	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2020	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2020	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2020	виконано
9.	Захист	грудень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Студент _____ __О. О. Ремізоваа_____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проекту) _____ __О. І. Лужаниця _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ __В.А. Бережний _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 83 стор., 39 джерел.

Об'єкт дослідження: є лексико-семантичне поле *work* в нортумбрійському діалекті.

Мета роботи: є комплексний опис і мовна характеристика лексико-семантичного поля *work* та його компонентів; дослідження складу та структури поля в нортумбрійському діалекті.

Теоретико-методологічні засади: ключові засади та загальнотеоретичні питання англомовної та загальної діалектології розробляються, наприклад, у роботах Л. Баранникової, Д. Бевзенко, О. Бродович, Дж. Брука, А. Десницької, Т. Коготкової, О. Лужаниці, М. Маковського, П. Традгіла, М. Уекліна, А. Хьюза, тощо. Розглядаються вони й у вступних статтях до різних лінгвогеографічних атласів, словників і довідників.

Отримані результати:

1) розглянуто стан досліджуваної проблеми на сучасному етапі та узагальнити понятійну базу дослідження;

2) дано характеристику особливостям та структурі лексико-семантичного поля;

3) досліджено конституенти лексико-семантичного поля *work;*

4) проведено аналіз словникових дефініцій лексем, що входять в поле;

5) вивчено склад лексико-семантичного поля *work* в нортумбрійському діалекті.

***Ключові слова**: слово, поняття, семантичне поле, лексико-семантичне поле, номінативне поле, групи слів*

ЗМІСТ

ВСТУП……3

РОЗДІЛ 1 ХАРАКТЕРИСТКА ТА РОЗВИТОК ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ У ЛІНГВІСТИЦІ ……6

1.1 Лексико – семантичне поле у лінгвістичних дослідженнях ……6

1.2 Характеристика і сутність лексико-семантичного поля…..……...……..11

1.3 Діалекти та їх особливості в англійській мові……..……20

1.4 Історія та особливості нортумбуріського діалекту ……..…25

1.5 Зв’язки і відношення у лексико-семантичному полі ……..……..……29

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ У ДІАЛЕКТАХ ……34

2.1 Побудова лексико-семантичного поля work у нортумбуріському діалекті……34

2.2 Характерні особливості кожної частини лексико-семантичного поля…….……36

2.3 Лексичні зв’язки у лексико семантичному полі ……..……44

ВИСНОВКИ ……48

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ……51

ДОДАТОК А……..…….55

ДОДАТОК Б……..……59

ДОДАТОК В…….…….65

ДОДАТОК Г……..……69

ДОДАТОК Д……..……81

ДОДАТОК Е……..83

ВСТУП

Розвиток лінгвістики супроводжується пошуком нових теоретичних основ дослідження лексико-семантичного рівня, встановленням його достовірних структурних елементів та відношень між ними. Лексичні одиниці представляють багатогранність дійсності у якій живе сучасна людина по всьому світу; вони вербалізують життя та особливості національного та регіонального характеру, соціо-культурну та когнітивну специфіку етнично та територіально обумовлених спільнот. Остані об'єкивізуються засобами діалектів.

Діалекти мають давню історію вивчення в лінгвістиці, але й залишаються актуальним об'єктом в сучасних розвідках. У XX-XXI століттях дослідження ведуться зазвичай за декількома основними напрямками: у межах історичної М. М. Гухман, М. М. Маковський Д. А. Шахбагова, О. І. Бродович, контактної О.С. Ахмановой, Л. Аронін, І.А. Бодуена де Куртене, К. Болтона, У. Вайнрайха, Г.М. Вишневської, Д. Гредолла, Н. Геллоуея, Ю.Д. Дешеріева, Дж. Дженкінс, О. Есперсена, Ю.А. Жлуктенко, В.І. Заботкіной, Б. Зейдлхофер, А.Е. Карлінський, у контексті розвітку історії англійської мови Зачріссон Р. К Перрі-Джонс Р., Рейвен І. МакДевід,. та вітчизняні: Антрушина Г. Б., Афанасьева О. Р, Верба Л. Г, Дубенец Э. М., Костюченко Ю. П., Маковський М. М. Розробляються й загальнотеоретичні питання англомовної та загальної діалектології, наприклад, у роботах Л. Баранникової, Д. Бевзенко, О. Бродович, Дж. Брука, А. Десницької, Т. Коготкової, О. Лужаниці, М. Маковського, П. Традгіла, М. Уекліна, А. Хьюза, тощо. Розглядаються вони й у вступних статтях до різних лінгвогеографічних атласів, словників і довідників. У результаті проведення широкомасштабних досліджень, англійські діалекти описані достатньо повно, але, попри очевидні здобутки, деякі фундаментальні питання не

отримали належного висвітлення та потребують поглибленого аналізу в контексті сучасних підходів.

Робота грає велику, а іноді навіть вирішальну роль в людській історії. Вона належить до первинних, загальнолюдських концептів та відображає особливості проживання етносів, їх спосіб життя та соціо-економічну специфіку. Тому, її аналіз на матеріалі діалектної лексики є **актуальним**, бо він дозволяє виявити поняття та концепти, які відіграють важливу роль у самоідентифікації діалектоносіїв.

Мета дослідження є комплексний опис і мовна характеристика лексико-семантичного поля та його компонентів; дослідження складу та структури поля в нортумбрійському діалекті.

Досягнення мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. Розглянути стан досліджуваної проблеми на сучасному етапі та узагальнити понятійну базу дослідження.
2. Дати характеристику особливостям та структурі лексико-семантичного поля.
3. Дослідити конституенти лексико-семантичного поля *work*.
4. Провести аналіз словникових дефініцій лексем, що входять в поле.
5. Вивчити склад лексико-семантичного поля *work* в нортумбрійському діалекті.

Об'єктом дослідження є лексико-семантичне поле *work* в нортумбрійськом діалекті.

Предметом виступає склад і структура лексико-семантичного поля *work* діалекту графства Нортумбрія у XIX ст.

Материал дослідження стали 450 діалектних лексичних одниць лексико-семантичного поля *work.*

Методика дослідження: для розв'язання поставлених завдань у роботі використано сукупність кількох методів: метод узагальнення й опису теоретичної бази та фактичного матеріалу, суцільної вибірки із наявного

матеріалу, компонентного аналізу словникових дефініцій, порівняння й мовних явищ, приклади яких були математично підраховані.

Наукова новизна цієї роботи полягає у том що лексико-семантичне поле діалектів повинно відображати діалектну картину світу. Вона відображає регіональні особливості кожної частини Великої Британії.

Теоретична значимість дослідження полягає в комплексному підході до аналізу лексико-семантичного поля *work* в нортумбрійському діалкуті англійської мови; аналіз робить внесок в діалектологію, лексикологію; дослідження визначається поповненням і систематизацією відомостей про діалектну лексику англійської мови та можливостей її систематизації.

Практична значимість дослідження полягає в можливості використання його матеріалів і висновків в якості базової інформації для студентів, які вивчають англійську мову на факультетах іноземних мов, а також курсах з прагмалінгвістики, лінгвокультурології.

Структура й обсяг роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списків використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінки.

РОЗДІЛ 1
ХАРАКТЕРИСТКА ТА РОЗВИТОК ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ У ЛІНГВІСТИЦІ

1.1 Лексико-семантичне поле у лінгвістичних дослідженнях

Діалектна мовна картина світу в сучасній діалектології розуміється як територіальний варіант національного образу світу, відбитий в сукупності комунікативних засобів і в системі ціннісних орієнтацій діалектної спільноти, як схема сприйняття дійсності, що формувалася протягом багатьох століть існування соціуму, обмеженого певною територією, що має свою історію, певні природні, економічні, господарські умови життя, що і визначило особливості світосприйняття, світобачення, світовідчуття діалектної спільноти певної території. І цим же пояснюється одна з особливостей діалектної картини світу: її неоднорідність на різній території функціонування національної мови. Діалектна мовна картина світу є частиною загальної національної картини світу і має не тільки спільні з нею риси, а й особливі, які проявляються перш за все в характері сприйняття навколишнього світу діалектним співтовариством і в особливостях мовної репрезентації цього світу [Демидова 2008, с. 68–76].

Відомо, що людина сприймає світ з прагматичних позицій, особливо виділяючи, маркуючи ті реалії, які оцінює як важливі і суттєві для повсякденного життя; ті, які будь-яким чином впливають на його господарську діяльність (заважають оранці земель, пересуванню транспорту, людини і т.п. або ж, навпаки, ті, які людина пристосовує до своїх господарських потреб). Пошуки мовою номінацій, оптимальних для конкретних географічних умов і ситуацій, відображає результати «пізнавальної і класифікуючої діяльності людини. В лексичних одиницях

мови міститься багата інформація про систему цінностей того чи іншого народу, яка розкриває особливості бачення світу і є своєрідним орієнтиром в його освоєнні [Вендина 1996, с. 33–41].

Діалектна картина світу є частиною мовної та втілює народну культуру, в значній мірі зберігаючи емпіричний образ дійсності. Це варіант національного образу світу, один з найзначиміших для будь-якого етносу [Белякова 2005,с. 67]. Питання про можливість моделювання єдиної для будь-якої мови діалектної картини світу схоже на запитання про реальність чи нереальність «діалектної мови», яке широко дискутувалося в науковій літературі. Однак тут є і суттєві відмінності. Якщо «діалектна мова» є лише конструктом, а не реальним засобом комунікації, то картини світу різних говірок через значну подібність діалектних об'єднань можуть бути дуже близькими. Можна погодитися з думкою деяких дослідників, що сукупність діалектів є континуумом природних картин світу на просторі одного з варіантів мовної концептуалізації дійсності [Радченко 2004, с. 26].

У діалектній картині світу відбиваються ознаки світобачення, світорозуміння, характерні для жителів регіону, які кодуються в діалектній лексиці на рівні наступних детермінант: національно-культурна традиція і специфіка побуту; специфіка діяльності, характерна для певного етносу; географічні особливості – специфіка ландшафту, що формує культурні уявлення. Головними функціями такої картини світу вважається класифікуюча, інтерпретативна і регламентуюча функції.

Існує шкала підходів до мовної картині світу: загальнолюдська – національно-мовна – соціально-обмежена (в тому числі професійна) – сімейна – індивідуально-мовна картини світу [Снісаренко 2013, с. 88–93].

Перші наукові роботи про закономірності семантичних зв’язків між мовними одиницями і про системний характер лексики з’явилися ще наприкінці XIX на початку XX століть. Основоположником цього методу вважається німецький вчений Й. Трір. Він розробив та першим використав цей метод у своїх дослідженнях. Вчений розглядав мову, як кожного взятого

ним періоду, як закриту систему, що на мою думку є основною помилкою його методу оскільки мова, як живий організм весь час змінюється та розвивається. Головним досягненням Й. Тріра є те, що він перший відокремив поняттєве та лексичне поле Під поняттєвим полем він розумів структуру окремої поняттєвої сфери чи низки понять, які наявні у мовній свідомості, що не має в мові своєї, особливої, відповідної їй зовнішньої форми виявлення» [Соколовская 1990, с. 83].

Слово виявляє значення тільки всередині цілого поля завдяки цьому цілому. В розумінні німецького лінгвіста слово виявляє своє значення лише всередині свого поля і лише завдяки цьому полю,тому що слово не має у мові своєї особливої форми виявлення. Лексичне поле складається з слова та споріднених з ним слів, підпорядковується лише своєму лексичному полю, яке поділяється лише при розгляді структури лексичного поля. Не дивлячись на те що межа між поняттєвим і лексичним полями за Тріром не є чіткою вчені все ще вважають, що слова у мові поділяються на закриті групи. Вчений вважав, що зміна структури семантичного поля відбувається за рахунок зміни значення одного компонента. Відповідаючи на критику своєї концепції, він підкреслював, що його підхід був продиктований не є загально-філософськими чи загально-лінгвістичними, а суто практичними міркуваннями. Й. Тріра цікавило насамперед, що може бути взяте за основу при виділенні певної сукупності слів із загального лексикону. На його думку, таким критерієм може бути наявність спільних значень у цієї групи слів.

Отже, можна зробити висновок, що концепція Й. Тріра допомогла розвиватися науці і дала новий метод дослідження слів, але не дивлячись на це все ж таки мала свої недоліки. Частіше за все критикувався закритий характер поля, те що у нього є чіткі межі, які не можна пересікати. Окрім цього Й. Трір не брав до уваги полісеимії, і як результат не було видно відносин між різними полями. Л. Блумфілд вважав, що вадами дослідницької практики Й. Тріра та його учнів є дослідження переважного матеріалу давніх мов.

Основним недоліком теорії, як відзначає низка зарубіжних критиків, стала власне процедура виділення семантичного поля. При парадигматичному польовому підході Й. Тріра лексичних елементах виділяли лише дві ознаки.

По-перше, аналізують лише маленьку групу слів. По-друге у цих слів повинні бути спільні семантичні ознаки. Проте із цієї обставини ще не випливає, що такі групи можна трактувати як поля, тому що різним є походження спільних семантичних ознак у різних групах лексем. Продовжувачем вчень Й. Тріра був інший німецький вчений Л. Вейсгербер. Будуючи свої лексико семантичні поля він виходив із головного слова, вивчаючи диференційні ознаки значень слів, які знаходяться полі, заклавши таким чином основи компонентного аналізу.

У концепції Л. Вейсгербера простежується бажання довести, що в мові лексичне поле є об'єктивною реальністю, яка базується на твердженні про те, що лексичне поле завжди збігається з поняттєвим і не є асоціативним полем.

Інше бачення семантичного поля знаходимо в працях В. Порцига. На перший план він ставить слова як самостійні мовні одиниці та основні, найхарактерніші зв'язки їхніх значень, що виявляються у словосполученнях і деривації слів. В. Порциг намагався виявити зв'язки, закладені в самих значеннях слів. «Його поля – прості співвідношення, які складаються з дієслова та суб'єкта чи об'єкта або прикметника та іменника» [Антомонов 1987, с. 191]. За основу дослідник бере слова, які можуть виконувати предикативну функцію та здатні виражати ознаки.

Як бачимо, на переконання дослідника, тільки дієслово та прикметник може бути ядерним елементом семантичного поля. Саме ж поле включає в себе ті мовні елементи, які сполучаються з ядерним.

Таким чином, «семантичне поле» В. Порцига ґрунтується на валентних властивостях слів і являє собою синтагматичні утворення, на відміну від парадигматичних полів Й Тріра. Ідею В. Порцига про нове розуміння «семантичного поля» підтримували англійські вчені А. Йолес та К. Ройнінг.

А. Йолес розглядає корелятивні пари слів, які показують, що семантичне відношення між словами однакові навіть , якщо слова які використовуються є різними .

Отже, головним критерієм, за яким слова об'єднуються в певну групу, в «семантичному полі» А. Йолеса, є наявність між словами семантичних зв'язків. Тому вивчення «семантичного поля» для вченого починалося з визначення семантичних зв'язків, які будуть проходити між словами, які він буде досліджувати. На практиці ідеї А. Йолеса використав у своїх дослідженнях «поля» К. Ройнінга, який розробив методику порівняльного вивчення подібних груп слів у різних мовах.

В основі його методики лежать два основні положення:

1. Значення слів найточніше можна вивести тільки на основі їх вживання у контексті.

2. Те, що виражається одним словом, можна висловити групою слів. Слово існує автономно, але водночас потрібно мати на увазі ціле лінгвістичне поле – синонімічні йому слова [Кобозева 2000, с. 352].

Серед російських мовознавців проблемою поля вперше зацікавилися О. Гулига та Є. Шендельс. Під полем вони розуміють насамперед граматико-лексичне поле як «укупність лексем, які взаємодіють між собою та мають певні спільні ознаки».

Серед найважливіших ознак поля автори називають:

1) наявність семантичних відношень (кореляцій) між складовими його словами;

2) системний характер цих відношень;

3) взаємозалежність та взаємозумовленість лексичних одиниць;

4) відносну автономністю поля;

5) безперервність позначення його смислового простору;

6) взаємозв'язок семантичних полів у межах всієї лексичної системи [Селіванова 2006, с. 716].

Отже, першим лексико – семантичне поле досліджував Й. Трір, але цього система не була ідеальному через, що піддавалася критиці іншими вченими. Не дивлячись на всі недоліки вчення Тріра дало поштовх для вивчення лексем у цьому напрямі Л. Вейсгербера продовжував почате Й. Тріром та вдосконалив його теорію. Але у цей час інший німецький вчений В. Порциг подивися на теорію з іншого боку В. Порциг намагався виявити зв'язки, закладені в самих значеннях слів. Його підтримали англійські вчені А. Йолес та К. Ройнінг. Також це питання розглядали російські вчені О.Гулига та Є. Шендельс.

Проаналізувавши різні визначення поняття «лексикосемантичне поле», ми дійшли висновку, що існує два погляди на це явище. У першому випадку лексикосемантичним поле виступає лише як певна сукупність лексичних одиниць. У другому випадку лексико-семантичне поле розглядають не лише як групу лексики, але і як фрагмент дійсності, репрезентований у мові відповідною групою лексики. У другій групі можна виділити дві підгрупи: у першій два тлумачення лексикосемантичного поля подаються окремо, у другій – об'єднуються в одне визначення.

1.2 Характеристика і сутність лексико-семантичного поля

Поняття лексико – семантичного поля багатогранне тому немає сталого терміну, аби описати цей метод. Багато вчених розуміють цей термін по різному виходячи з цього і виникають різні терміни. Для того щоб розуміти цей термін більш точно потрібно розглянути думку декількох різних вчених.

Поняття Лексико – семантичного поля розроблене Е. Оксааром і О. Духачеком, хоча термін «поле» ввели до обігу семасіології німецькі мовознавці Г. Іпсен і Й. Трір, а семантичне поле описав Л. Вейсгербер

[Эденхофер 2005, с. 205]. Перше визначення терміна «семантичне поле» як сукупності лексем, що мають інтегральне значення, належить Г. Іпсену.

Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів за редакцією С. Єрмоленко узагальнює та систематизує думки Г. Іпсена, В. Порцига, І. Штерна щодо сутності поняття «поле», визначаючи його як сукупність мовних одиниць, переважно лексичних, об'єднаних спільністю змісту, одним поняттям, функціональною подібністю позначуваних явищ. [Українська мова 2001, с. 131].

У сучасній лінгвістиці лексико-семантичне поле - це семантико-парадигматичне утворення, що має певну автономність і специфічні ознаки організації: спільну нетривіальну частину у тлумаченні, ядерно-периферійну структуру, існування зон семантичного переходу [Багмут 2007, с. 236]. Їхня будова повторює принципову будову багатозначних слів (Ю. Апресян, М. Нікітін).

Найбільшим парадигматичним об'єднанням є лексико-семантичне поле - це сукупність лексичних одиниць, що об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) та відображають понятєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ. Це слова, пов'язані з одним і тим самим фрагментом дійсності. Так, скажімо, в лексико-семантичній системі будь-якої мови можна виділити поле руху (переміщення), поле часу (темпоральне), поле погоди (метеорологічне), поле розумової діяльності (мислення), поле почуттів тощо. Лексико-семантичні поля є відносно автономними, бо пов'язані між собою, що засвідчується багатозначними словами, які різними своїми значеннями входять до різних полів [ВТССУМ 2001, с. 485].

Тепер коли ми знаємо що таке лексико-семантичне поле можна переходити до наступного важливого питання структура лексико-семантичного поля. Більшість вчених сходяться у тому що до структури лексико семантичного поля входять два основні елементи ядро та периферія.

На думку українського вченого О. Антомонова для існування семантичного поля важливі такі елементи:

1) ядро поля, що представлене родовою семою-компонентом, навколо якого розгортається поле. Оскільки ядро є лексичним вираженням смислів або семантичних ознак, воно як представник усієї парадигми може замінити кожен із членів мікросистеми;

2) центр поля, який складається з одиниць з інтегральним значенням, що об'єднує ядро з окремими компонентами поля;

3) периферія поля, до складу якої входять одиниці, найвіддаленіші за своїм значенням від ядра. Вони деталізують та конкретизують основне значення поля. Зазвичай периферійні елементи перебувають у зв'язку з іншими семантичними полями, утворюючи при цьому лексико-семантичну цільність мовної системи;

4) фрагменти поля, які є водночас вертикальною ядерною і центро-периферійною структурою і за своєю семантикою утворюють окрему гіперо-гіпонімічну конструкцію однотипного / різнотипного складу [Кузнецова 1963, с. 60].

Лексико-семантичне поле завжди має ядро в яке входять, тісно пов'язане з нею видове ім'я, синоніми та родове ім'я, а також антоніми. На периферії поля знаходяться слова, семеми яких перетинаються з ядерними словами за окремими семами. Між ядром та периферією відбувається розподіл функцій поля: одна частина функцій переходить на ядро, а інша – на периферію. Між ядерною та периферійною зонами відсутня чітка межа. Складові елементи поля можуть належати до ядра одного поля, і одночасно бути на периферії іншого поля. Периферія поля складена з одиниць, що є найвіддаленішими за своїм значенням від ядра. Вони деталізують та конкретизують основне значення поля.

Польовий принцип має під собою необхідність мати периферію у кожному полі. Тоді перед дослідниками постає питання як відрізнити ядро

від периферії. А. Кузнєцов запропонував такі неформальні критерії виділення ядра та периферії поля:

1) слова, що відносяться до ядра, як правило, прості за морфологічною структурою;

2) ядерні лексеми володіють більш широкою комбінаторністю, що доведено рядом статистичних досліджень;

3) ядерні лексеми є більш психологічно значимими;

4) слова-запозичення, зазвичай, відносяться до периферії, а не до центру

5) семантика ядерних слів є, як правило, ширшою, ніж семантика периферійних лексем [Кузнецова 1963, с. 60].

Оскільки у різних мовах простір розділяють по різному то у різних мова лексико-семантичне поле одного слова буде різним за розмірами. У ядрі лексико-семантичного поля містяться лише ті слова що мають міцні семантичні відносини і утворюють синонімічні, антонімічні, родово-видові групи. На периферії залишаються менш значущі слова що, частіше за все відносяться і до інших лексико-семантичних полів. У межах лексико-семантичного поля виділяють також і лексико семантичні групи.

Так, наприклад в темпоральному лексико-семантичному полі можна виділити:

1) назви неточних часових відрізків (час, пора, період, епоха, ера то що);

2) назви точних часових відрізків (секунда, хвили на, година, доба, тиждень, місяць, рік, століття тощо);

3) назви пір року (весна, літо, осінь, зима);

4) назви частин доби (ранок, південь, вечір, ніч);

5) назви місяців (січень, лютий і т.д.);

6) назви днів тижня (понеділок, вівторок і т.д.) [Долгих 1973, с. 99].

У середині лексико-семантичних груп виділяють тісніші семантичні об’єднання – лексико-семантичні категорії (синоніми, антоніми, конвертини, гіпоніми). Синоніми – слова однієї і тієї ж частини мови,значення яких повністю або частково збігаються [БЭС1998, с. 685].

У мовознавстві є декілька підходів до вивчення синонімії. Одні дослідники акцентують на тотожності або подібності значень, інші – на їх повній чи частковій взаємозамінності в тексті, треті – на їх оцінно-стилістичній характеристиці.

За ступенем синонімічності (тотожності, близькості значень і здатності взаємозаміщуватися і нейтралізуватися в тексті) синоніми поділяються на абсолютні, або повні (мовознавство – лінгвістика, коцюба – кочерга), і часткові (вивіз – експорт, друг – товариш, англ. *big – large*) Відповідно до виконуваних функцій синоніми поділяються на ідеографічні, або семантичні (гарний – чудовий – чарівний, англ. *mistake – error – slip – lapse*), стилістичні (говорити – глаголити – патякати) і змішані, або семантико-стилістичні (йти – плестися (розм.) йти повільно, стомлено). [Селіванова 2006, с. 716]

Серед слів з протилежним значенням – антонімів – також можна виділити декілька груп, що різняться між собою характером протиставлення:

1) антоніми, які виражають контрарну протилежність, тобто такі, які перебувають в градуальній опозиції, через що між ними можна вставити слово, яке позначає щось середнє (молодий – старий, високий – низький; між ними можна вставити середнього віку, середньої висоти);

2) антоніми, які виражають доповнювальні, комплементарні відношення. Тут заперечення одного члена дає значення іншого (живий – мертвий, істинний – хибний);

3) антоніми, які виражають контрадикторну протилежність; один з членів, що вживається з заперечним префіксом не, не має точної семантичної визначенності (молодий – немолодий);

4) антоніми з векторною протилежністю (входити – виходити) [Полянский, Маловская, Чижевский 1998, с. 32].

Близьким до антонімії є явище конверсії. Лексичні конверсиви – це пари слів, які виражають зворотні відношення. Відображаючи одну й ту ж дію чи відношення, конверсиви вживаються в співвідносних конструкціях відповідно з прямою і зворотньою рольовою структурою: те, що першому

слові розглядається з погляду А, в другому – з погляду В, тобто суб'єкт і об'єкт міняються в реченні ролями. Петро продає книжки Андрієві – Андрій купує книжки в Петра.

Якщо до антонімії близьким значенням є конверсія, то до синонімії – гіпонімія (її ще називають квазисинонімією), що охоплює родо-видові відношення в лексико-семантичній системі. Гіпонімія як родо-видове відношення – це сукупність семантично-однорідних одиниць, які належать до одного класу. Так, на приклад, видові поняття яблуко, груша, апельсин, банан, ківі тощо (гіпоніми) об'єднуються одним родовим поняттям (гіперонімом) фрукти [Черная 1985, с. 195].

Семантичне поле характеризується такими основними властивостями:

1) наявністю семантичних відношень (кореляцій) між складовими його словами;

2) системним характером цих відношень;

3) взаємозалежністю та взаємообумовленістю лексичних одиниць;

4) відносною автономністю поля;

5) безперервністю позначення його смислового простору;

6) взаємозв'язком семантичних полів у межах всієї лексичної системи [Эденхофер 2005, с. 205].

Іноді лінгвісти, крім ядра, виділяють також центр (Кузнєцова 1981). Ядром називають «центр центру», тоді як центр і ядро разом протиставляють периферії [Долгих 1973, с. 99].

Розмежування між центром і ядром у нашій роботі не проводилось, оскільки обидва слова розглядались як синоніми, при цьому перевага надавалась терміну «ядро»

І останнє про що хотілося би поговорити це методи дослідження семантичних полів. Вчені вивчають лексико-семантичні поля вже протягом майже двох століть. С кожним днем вони вдосконалюють методи та критерії аналізу лексичних явищ.

Описовий метод – один із най більш поширених у науковій практиці методів. Саме він служить підставою для подальшого дослідження і використання інших методів,тому що перш ніж використовувати будь-які інші методи необхідно описати основні властивості розглянутого слова. Основними компонентами цього методу є спостереження, узагальнення, інтерпретація, класифікація отриманих результатів.

Однак, найчастіше описовий метод використовується як основний прийом аналізу семантичних явищ мови в навчальній і науковій літературі. Описовий метод ліг в основу створення тлумачних словників. Де достатньо чітко можна побачити різницю між омонімічними та багатозначними словами.

Метод контекстуального аналізу використовували у своїх дослідженнях В.Порциг, О. Духачек, Е. Оксаар, К. Ройнінг та інші вчені. Цей метод заснований на необхідності вивчення слів у відношенні з іншими словами в тексті. У лінгвістиці та психолінгвістиці також існує метод дистрибутивного аналізу, який ґрунтується на вивченні сукупності оточуючих факторі в якій даний елемент може зустрічатися, а в яких не може. Однакова дистрибуція слів вказує на близькість їх значень. Цей метод можна вважати надійним лише при великій кількості обробленого матеріалу. «Чим нижче частотність слова, тим більша величина вибірки потрібна для того, щоб виявити його дистрибуційні властивості. Звідси громіздкість аналізу і, отже, фактична труднощі виконання досліджень подібного роду» [Апресян 2009, с. 568].

Дистрибутивностатистичний аналіз спрямований на опис мови і спираються лише на розподіл (дистрибуцію) заданих елементів у тексті. Такий аналіз постійно використовує кількісну інформацію, а значить, носить статистичний характер [Безкоровайная 2012, с. 214].

Кінцевою метою даного аналізу має бути формальний опис мови, а проміжними – опис систем спеціальних мов. У дистрибутивно-статистичному аналізі результати оформляються у вигляді таблиць або карт. Семантичні карти зберігають індивідуальність відповідних текстів – це

специфічна риса цього методу. З допомогою дистрибутивно-статистичного аналізу вдається дослідити перерозподіл семантичних центрів під час перебудови семантичних полів, збільшення та зменшення напруги всередині поля.

Сутність і призначення методу компонентного аналізу зводиться до того, що в сукупності досліджуваних мовних одиниць виділяються ті ознаки, за допомогою яких одні одиниці різняться між собою, інші, навпаки, об'єднуються в групи або сукупності. Інакше кажучи, опис фактів здійснюється набором ознак, що входять до їх плану змісту.

На матеріалі граматичних значень метод компонентного аналізу вперше застосований Р. О. Якобсоном для опису категорії відмінювання іменників. Опис шести відмінків досягається за допомогою трьох запропонованих вченим семантичних ознак: спрямованості, об'ємності і периферійності.

Такі мовні одиниці, як слова, можуть досліджуватися за допомогою компонентного аналізу окремо і лексичними групами.

Статистичний метод використав В. А. Москович [Москович 2007, с. 153] при описі поля кольороутворення. Визначення зв'язку між двома словами (прикметниками) проводилося дослідником шляхом виконання ряду обчислень: підраховувалася ймовірність утворення кожного прикметника кольору, математична ймовірність виникнення в мовленні суб’єкта кожного прикметника кольору з кожним іменником і нарешті, вираховувався коефіцієнт кореляції кожної пари прикметників кольору.

Статистичний метод дав можливість кількісно вимірювати відстані між словами одного і того ж семантичного поля. Звідси випливає, що даний метод може дати результати більш об'єктивні, надійні, ніж результати, одержувані інтуїтивно. Незважаючи на всі переваги статистичного методу, вивчення семантичного поля з його допомогою представляє собою трудомісткий процес, і це утрудняє більш широке впровадження даного методу в дослідження семантичних полів.

Останнім часом великий інтерес викликають застосування психолінгвістичних методів. Сутність полягає в тому, що з його допомогою передбачається обробка й аналіз тих мовних фактів, які можна отримати від носіїв мови, в результаті спеціально організованих експериментів.

Отже, семантичне поле – це група всіх значень слів, які притаманні йому в тому чи іншому контексті, з урахуванням синонімів та антонімів. Сукупність семантичних полів складає семантику тієї чи іншої мови, та вказує на колорит і багатство мови загалом.

У сучасному мовознавстві семантичне поле визначається як сукупність мовних (головним чином лексичних) одиниць, які об'єднані спільністю змісту (деколи також спільністю формальних показників) і відображають понятійну, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ. За своєю будовою семантичне поле є складною системою, в якій поєднуються всі можливі значення однієї лексеми, та виступають у ролі «замінника» один одного при потребі. При цьому, синоніми та антоніми відіграють важливе значення, так як саме вони і складають парадигму значень будь-якого семантичного поля.

Отже, незважаючи на те, що лексико-семантичне поле має ряд специфічних особливостей (відсутність чітких меж поля та чіткої класифікації лексики, неможливість охопити всі слова, які належать до певного поля тощо), воно є важливою інтервокабулярною взаємозалежністю лексико-семантичних одиниць. Поле є оптимальною моделлю семантичних стосунків з урахуванням системи категорій пізнання, що є важливим для практики міжмовного зіставлення. Саме лексико-семантичне поле являє собою мовну модель реальної картини світу. Поле має ряд притаманних йому ознак та певну будову, які можуть різнитися залежно від належності його домінанти до лексики, морфології або синтаксису.

1.3 Діалекти та їх особливості в англійській мові

Колонізаційна політика Британської імперії призвела до того що англійська мова набула значного поширення в світі в таких країнах як Великобританія, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія в Індії, країнах Африки, островах Атлантичного, Тихого та Індійського океанів англійська мова має офіційних статус. Існування мови можливе в багатьох формах. Проте найважливішими формами мови є: літературна мова, просторіччя і діалекти. Якщо зобразити їх у вигляді піраміди, то діалекти будуть основою піраміди, серединою – наріччя, а вершиною – літературна мова [Солнцев 1984, с. 42].

«Мова – це система одиниць спілкування і правил їх функціонування» [Кочерган 2002, с. 367].

В наш час багато мовознавців розмежовують і протиставляють такі поняття як «літературна мова» і «діалект». Більшість мовознавців трактують мову як велику кількість діалектів, яким притаманні певні відмінності. Ці відмінності спричинені територіальними, соціокультурними особливостями, історичними чинниками, які призвели до варіативності і відхилень від стандартів у словниковому складі, орфографії, фонетиці і граматиці. [Колісник 2014, с. 483].

Літературна мова – це оброблена, унормована форма національної мови, як в писемних так і в усних різновидах, що обслуговує культурне життя народу та всі сфери його суспільної діяльності: державні та громадські установи, пресу, художню літературу, науку, театр, освіту й побут людей. Вона характеризується унормованістю, уніфікованістю, стандартністю, високою граматичною організацією, стилістичною диференціацією. [Літературознавча енциклопедія 2007, с.571].

Діалект – місцевий різновид мови; говірка. Сукупність місцевих особливостей мови широких мас певної території і визначає діалект (говір);

Опріч знання різних діалектів треба мати дуже музикальне вухо, щоб зловити усі одтінки говорів. [СУМ 1970–1980, с. 294].

Англійська мова розповсюджена по всьому світу, це призвело до того що діалектична карта є дуже різноманітна. Національна мова, яка поширилась в інших державах набуває своєї граматичної, фонетичної, лексичні особливості таку мову називають діалектом. Діалект – це використовується лише на окремій території. На території однієї країни можуть бути розповсюджені декілька десятків діалектів. Також діалекти можуть утворюватися коли мова розповсюджується в іншій країні та перемішується з іншою мовою набуваючи специфічних лексичних граматичних або фонетичних особливостей.

Класифікація англійських діалектів є не легким заданням А. Елліс зробив одну з найсерйозніших спроб класифікації, яка в цілому досить точно відображає діалектну палітру сучасної Великобританії і взята за основу багатьма діалектологами. Використовуючи схему А. Елліса, сучасні англійські діалекти можна класифікувати наступним чином: північні діалекти, середні діалекти (або діалекти Мідленду), східні діалекти, західні діалекти, південні діалекти. [Ellis 1869-1886, p. 835]. П. Траджил запропонував наступну класифікацію сучасних територіальних діалектів: 1) Північ – північні і центральні діалекти; 2) Південь – східні і південно-західні діалекти. [Trudgill 1994, p. 80].

М. Соколова подає дещо відмінну класифікацію: південні акценти; північні і центральні акценти; валійський акцент; шотландський акцент і північно-ірландський акцент. [Соколова 2004, с. 288].

Оскільки Англія є великою країною, діалекти там охоплюють 3 території: Північну, Середню та Південну. На цих територіях діалекти звучать по-різному через вплив різних мов і культур.

Північно-англійський (*Nothern English*), який включає йоркширський діалект (*Yorkshire dialect*) і позначився впливом мови вікінгів з характерною вимовою звуку /ʊ/ замість /ʌ/; закінчення "-*ing*" вимовляється /ɪn/; /p, t, k/ між

голосними супроводжуються твердим приступом (*glottal stop*); у словах зі звукосполученням «al» – *talk, call* вимовляється звук /ɑ:/; дифтонг /aɪ/ стає /eɪ/ – як у слові *right* /reɪt/ [Trudgill 1994, p. 80].

Східно-англійський (*East Midlands English*) діалект також зазнав значного впливу мови вікінгів. Вимова діалекту суттєво відрізняється від англійської літературної вимови. Наприклад: "*It eent theirn; it's ourn!"* (*It isn't theirs; it's ours!) або "Avya gorra wi'ya?" (Is the wife with you?).* Жителі східних регіонів часто заміняють слово "*of"* на "*on"*. Наприклад, "*There were two on em*" (*There were two of them*) [Quirk 1962, p. 285].

Західно-англійський (*West Midlands English*) діалект вважається найбільш віддаленим від англійської літературної вимови. Наприклад: слово "*yes*" носії діалекту вимовляють, як "arr"; місцева версія займенника "*you*" вимовляється /ˈjaʊ / *yow*, який римується з "now" [Quirk 1962, p. 285].

Південносхідно-англійський (*East Anglian English*) діалект наближений до англійської літературної вимови. Його притаманними рисами є: вимова дифтонга /əʊ/ як /ʊ/; дифтонг /eɪ/ змінюється на монофтонг /e:/ або дифтонг /ɪə/; монофтонг /з:/ замінено звуком / ɔ:/; монофтонг /i:/ вимовляється як дифтонг /eɪ/, як у слові *fleece* /fleɪs/; глоталізація глухих проривних /p, t, k/; опускання гортанного /h/; наявність світлого /l/ у всіх позиціях; використання /f/ замість /θ/, а також /v/ замість /ð/; звучання /n/ замість /ŋ/ у закінченнях "-*ing*" [Trudgill 2000, p.154].

Південно-англійський (*Southern English*), включає відомий діалект кокні, що є характерним для робочого класу Лондону. Для нього характерними рисами є ігнорування звуку /h/, вимова /f/ замість /θ/, та /v/ замість /ð/; звук /ð/ в початковій позиції або зникає, або замінюється звуком /d/ – *them* /(d)em/; /p, t, k/ вимовляються з сильним придихом; /t/ стає африкатою, перед якою з'являється звук /s/ – *top* /tsɒp/ [Соколова 2004, с. 288].

Південнозахідно-англійський (*West Country dialects*) діалект зазнав на собі певного впливу валлійської та корнської мов. Цей діалект є ротичним, тому його характерною особливістю є вимова звуку /ɹ(r)/, яка схожа до

вимови американської англійської; дифтонг /aɪ/ вимовляється наближено до /ɒɪ/; приголосна фонема /h/ не вимовляється на початку слова; закінчення "-ing" вимовляється /ɪn/; t-глоталізація – використання твердого приступу /ʔ/ алофону /t/ у кінцевій позиції складу; кінцева літера "y" вимовляється як /eɪ/, наприклад, *silly* /ˈsɪleɪ/; у словах, що містять літеру "r" перед голосною часто відбувається метатеза (перестановка звуків) – "*gurt"* (*great*), "*chillurn*" (*children*); в багатьох словах буква "l" наприкінці слова не вимовляється, наприклад, "*an old gold bowl*" звучатиме як "*an ode goad bow*"; кінцеве "a" реалізується звуком /ɔ:/ – *cinema* як "*cinemaw*" [Соколова 2004, с. 288].

Валлійський (*Welsh English*) діалект характеризується значним впливом валлійської мови у сфері граматики та словникового складу. На території Уельсу поширені дві мови – валлійська і англійська, при чому в міських районах англійська переважає і вивчається в школах як друга мова. Валлійський діалект значно відрізняється від орфоепічної норми (*Received Pronunciation*). Основними фонологічними відмінностями є: а) у голосних звуках – вимова звуку /æ/ замість /ɑ:/; дифтонги /eɪ/,/ɜʊ/ замінюються на монофтонги /ɛ:/, /ɔ:/; голосна /ɜ:/ у слові *girl* вимовляється з заокругленими губами наближено до / ɔ:/; звук /ɪ/ вкінці слів замінюється довгим /i:/; б) у приголосних звуках – приголосні в інтервокальній позиції подвоюються; глухі проривні вимовляються з сильним придихом; оскільки валлійський діалект є неротичним, то звук /r/ є так званим «флепом» (хлопаючим звуком) [Соколова 2004, с. 288].

Шотландський (*Scottish English*) діалект відчутно змінився під впливом шотланської мови. Для діалекту характерна вимова звуку /r/, на зразок американської англійської. Сьогодні освічені шотландці розмовляють видом шотландського варіанту стандартної англійської, яка граматично і лексично практично не відрізняється від загальновживаної англійської, хоча має помітний шотландський акцент. На відміну від шотландського стандарту, нестандартні діалекти помітно позначені впливом шотландської мови і значно відрізняються від інших варіантів англійської. Тому студентам, які

вивчають орфоепічну норму англійської мови, цей діалект буде досить складно зрозуміти.

Характерними особливостями цього діалекту є: а) у голосних звуках – збереження післявокального /r/, оскільки шотландська англійська є ротичною мовою; зникнення звуків /ɪə/, /ɜ:/, /ɛə/, /ʊɜ/, наприклад, *beer* /bɪr /, *bird* /bɪrd /, *moor* /mʊr/; довжина звуку не є визначальною для шотландських голосних; не існує відмінності між звуками /æ/ – /ɑ:/, наприклад *hat* /hɑ:t/ – *dance* /dɑ:ns/; в нестандартних діалектах замість дифтонга /aʊ/ зявляється звук /u:/, наприклад, *house* /hu:s/, замість дифтонга /зʊ/ зявляється звук /ɔ/, порівняймо *not* /nɔt/ і *note* /nɔt/; б) у приголосних звуках – початкові приголосні /p, t, k/ вимовляються без придиху; звук /l/ твердий (темний) у всіх позиціях; закінчення "-ing" вимовляється /ɪn/; /θr/ як /ʃr/ – *through* /ʃru:/ [Соколова 2004, с. 288].

Ірландський (*Irish English*) діалект позначений впливом гельської мови. Це ротична мова, в якій цей звук є пост-вокалічний, характерною є вібруюча /r/. В регіональних акцентах вживається твердий приступ, який може вимовлятися одночасно з глухими звуками між голосними. Англійська, яка поширилась в Ірландській республіці, зберігає риси притаманні західним регіонам Англії.

Оскільки на півночі Ірландії багато шотландських переселенців, то мова зазнала відчутного впливу шотландського діалекту. Діалекти північної і південної Ірландії теж відрізняються, слід зазначити, що мова там досить негомогенна. Система змін у голосних звуках схожа до шотландського діалекту: а) у голосних звуках вимова голосного звуку може варіюватися в залежності від наступної фонеми. Так, наприклад, дифтонг /eɪ/ змінюється на /ɛ/ – *bay* /bɛ/, *plate* /plɛt/; дифтонг /зʊ/ і довгий звук /ɔ:/ замінюються коротким /ɔ/ – *boat* /bɔt/, *board* /bɔd/, звуки /ɑ:/, /æ/ замінюються звуком /a/ – *half* /haf/, *pat* /pat/; б) у приголосних звуках – інтервокальне /t/ замінюється на дзвінке /d/ – *city* /ˈs ɪdi:/; звук /ð/ зникає між голосними *mother* /mʌə/ [Соколова 2004, с. 288].

Таким чином, проаналізувавши літературу з історії вивчення та становлення сучасної загальнонаціональної англійської мови, та на підставі опрацьованих джерел можна зробити висновок, що різні види діалектів Англії є складовою частиною англійської мови і продовжують її формувати, а, отже, – вони важливі при її вивченні. Ретельно проаналізовано вплив історичних епох на формування діалектів різних територіальних зон Англії та відмінності територіальних та професійних діалектів з наведеними прикладами, які показують наскільки велика різниця між стандартною вимовою та діалектним мовленням.

Нами визначено, що у словниковому складі цих діалектів спостерігаються відхилення від норм літературної мови, якою є *Standard English*; вивчення фонетичної системи та особливостей вимови в сучасній англійській мові базується на нормах *Standard English*, які щодо фонетики, лексики та стилю становлять собою певний ступінь у підвищенні культури мови.

Зазначимо, що при вивченні англійської мови в інших країнах, в тому числі, і в Україні, виходять з норм, рекомендованих *Standard English*. Створення нормативно англійського варіанту є важливим кроком до уніфікації правил мови, що сприяє покращенню якості викладання та засвоєння англійської мови в інших країнах

1.4 Історія та особливості нортумбуріського діалекту

Королівство Нортумбрия (дав.-англ. *Norþhymbra rīce*) - одне з семи королівств так званої англосаксонської гептархіі, яке виникло на півночі Британії.

Нортумбрия – це англосаксонське держава, що утворилася в результаті об'єднання в 655 році Берніції і Дейри. Після об'єднання воно проіснувало аж до 867 року, коли було захоплено вікінгами.

У Іди було численне потомство, яке згодом намагалося примножити територію дістався від батька в спадщину королівства, проте це протидія постійно наражалося на запеклий опір з боку бриттів, які не бажали поступатися споконвічно свої землі іноземним загарбникам. У 586 році положення англосаксів виявилося зовсім критичним, так як проти Хусс виступили об'єднані війська бриттів під проводом Уріена, які спочатку напали на Берніції, а потім взяли в облогу і захопили Бамборо, витіснивши англосаксів із завищеною талією і майже повністю знищивши їх влада в регіоні. Однак, в результаті зради правителя Гододіна Морканта при облозі Ліндісфарн, між бриттами розгорілася низка міжусобних воєн, після чого англосаксів протягом короткого проміжку часу вдалося відвоювати втрачені території [Глебов 2007, с. 288].

Після смерті Едвіна об'єднане королівство почало лихоманити, підсумком чого стало проголошення двох королів – Енфріта, старшого сина Етельфріта, в Берніції і Осрік, сина Етельріка, в Дейр. Правління їх, правда, було коротким, так як через рік вони були вбиті тим же Кадваллон, після чого на короткий час обидва королівства виявилися під його владою.

Вбивство Освальда знову загострило відносини між двома провінціями Нортумбрії, через що в кінці 642 року королем Берніції був обраний його рідний брат Освіу, а через деякий час, на початку 644 року, престол Дейри зайняв син Осрік і правнук Елли Освін. Однак, він був занадто миролюбний і побожний, тому, коли Освіу задумав захопити його королівство, Освін вступив з ним у війну тільки по крайній необхідності, а під час одного з боїв взагалі покинув поле бою, не бажаючи проливати чужу кров, після чого поїхав до графу Хунвольду, якого вважав своїм другом. Правда останній повів себе зовсім іншим чином, видавши його Освіу, який 20 серпня 651 року наказав вбити Освін.

Однак, всупереч своїм очікуванням Освіу не отримав бажаного, так як після смерті Освін на престол Дейри був зведений син Освальда Етельвальд, який в 655 році уклав союз з Пенди і Етельхером, королем Східної Англії, щоб спільний напад на Берніції. Проте, перед вирішальною битвою, справедливо вирішивши, що перемога жодної з сторін не принесе йому вигоди, Етельвальд прийняв рішення поберегти свої сили. Тому, коли 15 листопада обидва війська зійшлися на полі бою на березі річки Вінвед, король Дейри поспішив покинути пристаніще, в результаті чого в об'єднаній армії почалося замішання, чим не забув скористатися Освіу, наголову розбивши союзників і убивши їх ватажків. Втім Етельвальд ненадовго пережив своїх недавніх однодумців, померши в кінці 655 року. [Bradbury 2004, p. 392].

Перемогою при Вінведе Освіу остаточно об'єднав Берніції і Дейру в складі Нортумбрії. Хоча тут також слід зазначити, що в 656 році Освіу дозволив своєму синові Ельфріту правити в Дейр як короля-васала, не дивлячись на те, що він воював проти батька на боці Пенди. Але в 664 році, ймовірно, після чергової спроби змови проти свого батька Ельфріт був зміщений з цієї посади, а його місце зайняв Елдфріт. Після смерті Освіу в 670 році дейряне збунтувалися проти нього і передали владу зведеному брату Елдфріта Егфріту, а той в свою чергу в тому ж році призначив королем-васалом Дейри свого молодшого брата Ельфвіне, який в той час був ще зовсім дитиною і не мав реальної влади . У 679 році брати виступили проти короля Мерсі Етельреда I. Бій між ними відбулася на річці Трент, в якому нортумбрійцев зазнали поразки, а Ельфвіне був убитий в ньому. Після його смерті титул короля Дейри зовсім зник, і з тих пір стали згадуватися тільки правителі Нортумбрії, яка проіснувала до середини X століття, коли була остаточно завойована Уессекса. [Alcock 2003, p. 460].

Особливостями діалекту є:

Приголосні. У Нортумберленд і північному графстві Дарем / ɹ / традиційно вимовляється [ʁ] або, можливо, навіть [ʀ], особливість, відома як

нортумбрийский задирок. Колись задирок був звичайним явищем у мові Тайнсайда в 19 столітті і був знайдений на півдні, до Дарем-Сіті, в 18 столітті. В даний час цей звук в основному використовується літніми жителями в сільській місцевості Нортумберленд. / Hw / традиційно розуміється як [ʍ], особливо в сільських районах Нортумберленд і Уердейла. На відміну від більшості інших різновидів північного англійського, традиційні діалекти Нортумберленд і графства Дарем в значній мірі зберігають H-подібну форму. Однак тепер про H-дроппінге повідомляють на *Wearside.* Як і в більшості північних діалектів англійської мови, останній звук / ŋ / скорочується до [n], наприклад, waakin для ходьби. Як і більшість діалектів Англії, нортумбрийский втратив / x /. Шотландці / г / зазвичай відповідає / ж / у Нортумбрії однокореневих слів, порівняйте Шотландський *Loch* [lɔx] і *cleuch / cleugh* [Klux] з Нортумберлендського Лохом [lɒf] і *cleugh* [kluːf] [Ходсон 2017, с. 240].

Голосна [ɜː] зазвичай перетворюється в [ɔː], і тому в нортумбрийский мовою робота римується з вилкою. Наприклад, безсумнівно стає на кшталт [sɔːtn̩li], а хвиля стає *sorge* [sɔːd͡ʒ] і т. д. Буква «і» в таких словах, як «знайти», «сліпий» або «пінта», вимовляється як [ɪ], на відміну від [aɪ], і тому «знайти» буде римувати з вітром (іменник) або обмеженням. Зустрічається на більшій частині північно-західного Нортумберленд, голосна "oʊ" в таких словах, як «телефон» і «тон» наближається до звуку «з», тому «телефон» буде вимовлятися так само, як слово «папороть». Голосний звук [ɔː] в назві відповідає [aː] (представленому аа або більш традиційно aw). Так виклик, ходити і говорити в *CaAl, waak* в Нортумбрії. Це створює кілька мінімальних пар, заснованих на довжині фонематических голосних, таких як *te tak* / tak / («брати» в деяких діалектах, наприклад, в діалекті Уэрсайд) *vs. te taak* / taːk / Дифтонг [aʊ̯] в таких словах, як *down* и *town,* відповідає довгої голосної [uː] (пишеться як "oo"), тому *down* и *town* в нортумбрийский мовою означають "*doon*" и "*toon*" [Ходсон 2017, с. 240].

Однак, коли за ним слід [nd], воно скорочується до [ʊ], тому «фунт» і «знайдений» - це «панд» і «фонд». Довга голосна [uː] в таких словах, як книга і кухар, зазвичай відповідає іншим звукам, таким як [jʉː] або [ʉ.ə], як в слові *skeul* (школа).

Відсутність розщеплення стійки-розпірки, як у інших северноанглійскіх різновидів. Діфтонгизация північного среднеанглийского [a] до i + e або i + a, в результаті чого утворюються такі форми, як *byeth, styen* і *hyem* для «обох», «каменю» і «вдома». Однак більш старі форми, такі як *baith , stane* и *hame,* які поширені у шотландців, виживають в деяких нортумбрийский діалектах [Ходсон 2017, с. 240].

1.5 Зв’язки і відношення у лексико-семантичному полі

У лексико-семантичній системі діють такі три головні види відношень: парадигматичні, синтагматичні та епідигматичні. [Кочерган 2006, с. 463]

Парадигматичні відношення – відношення між словами на основі спільності або відмінності їх значень. Наявність таких відношень є обов’язковою при будуванні лексико семантичного поля. Аби виявити такі зв’язки необхідно проаналізувати семантику слів, які є складовими частинами поля.

У лексикології існує декілька різновидів зв’язків що базується на спільності сем:

1. Гіпо – гіперонімічний зв’язок під цим розуміють, що є дві однакові семи одна з них має декілька конкретних сем а інша характеризує додаткові ознаки.

2. «Пересічення» передбачає переплетіння слів з різними семами в полі однієї семи.

3. Синонімічний зв'язок – це зв'язок між семами з тотожним поняттям. Синоніми поділяються на повні, часткові та абсолютні. Чим більший ступінь тотожності тим більше спільних сем.

4. Антонімічний зв'язок є протилежністю синонімічному зв’язку.

Є декілька груп, які відображають різну ступінь протилежності.

1) антоніми, які відображають контрарну протилежність;

2) антоніми які відображають доповнювальні відношення;

3) антоніми з векторною протилежністю.

Отже, оскільки лексико-семантичне поле є угрупуванням слів на основі лексичного значення зв'язок між частинами цього поля є невід’ємною частиною його існування.

Висновок до першого розділу: Взаємозв'язок мовної та концептуальної картин світу зображується в словах та словосполученнях. Мовні одиниці «зазнають усіляких перетворень і набувають концептуальних значень, що розширюють семантичне поле того чи іншого мовного знака» [Жайворонок 2002, с. 51]. Концептуальна картина світу збагачує лексичний фонд мовної картини. В створенні концептів беруть участь вербальні та невербальні типи мислення, до яких відносяться «не тільки значення мовних одиниць, але й думки, судження, висновки та оцінки» [Гусева 2008, с.128]. Концептуальна картина світу багатша за мовну, оскільки в формуванні останньої беруть участь тільки мовні одиниці.

Отже, семантичне поле – це група всіх значень слів, які притаманні йому, в тому чи іншому контексті з урахуванням синонімів та антонімів. Сукупність семантичних полів складає семантику тієї чи іншої мови, та вказує на колорит і багатство мови загалом.

У сучасному мовознавстві семантичне поле визначається як сукупність мовних (головним чином лексичних) одиниць, які об’єднані спільністю змісту (деколи також спільністю формальних показників) і відображають понятійну, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ.

Семантичне поле характеризується такими основними властивостями:

1) наявністю семантичних відношень (кореляцій) між складовими його словами;

2) системним характером цих відношень;

3) взаємозалежністю та взаємообумовленістю лексичних одиниць;

4) відносною автономністю поля;

5) безперервністю позначення його смислового простору;

6) взаємозв'язком семантичних полів у межах всієї лексичної системи [Левицький 2000, с.136].

Розглядаючи семантичне поле, варто зупинитись на його структурі. У структурі семантичного поля можна виділити такі частини:

1) ядро поля, що представлене родовою семою – компонентом, навколо якого розгортається поле. Оскільки ядро є лексичним вираженням смислів, або семантичних ознак, воно може замінити кожен із членів парадигми, будучи представником усієї парадигми;

2) центр поля складається з одиниць, які мають інтегральне, загальне з ядром і між собою, значення;

3) периферія поля складається з одиниць, що є найвіддаленішими за своїм значенням від ядра. Вони деталізують та конкретизують основне значення поля. Зазвичай периферійні елементи перебувають у заявку з іншими семантичними полями, утворюючи при цьому лексико-семантичну цільність мовної системи;

4) фрагменти поля є вертикальною ядерною і центро-периферійною структурою, яка за своєю семантикою утворює окрему гіперо-гіпонімічну структуру однотипного/різнотипного складу [Буданова 2007, с.86].

У межах лексико-семантичного поля виділяють лексико семантичні групи. Наприклад, у темпоральному лексико-семантичному полі виокремлюють:

1) назви неточних часових відрізків (час, пора, період, епоха, ера тощо);

2) назви точних часових відрізків (секунда, хвилина, година, доба, тиждень, місяць, рік, століття);

3) назви пір року (весна, літо, осінь, зима);

4) назви частин доби (ранок, південь, вечір, ніч);

5) назви місяців (січень, лютий);

6) назви днів тижня (понеділок, вівторок) [Вердиєва 1986, с.120].

У середині лексико-семантичних груп виділяють ще тісніше пов'язані семантичні об'єднання (їх називають лексико-семантичними категоріями) – синоніми, антоніми, конверсиви, гіпоніми [Буданова 2007, с. 50]. Синоніми – слова однієї і тієї ж частини мови, значення яких повністю чи частково збігаються. Синонімія відображає в мові властивості об'єктивного світу, через що є лінгвістичною універсалією.

У мовознавстві є декілька підходів до вивчення синонімії. Одні дослідники акцентують на тотожності або подібності значень, інші – на їх повній чи частковій взаємозамінності в тексті, треті – на їх оцінно-стилістичній характеристиці.

Близьким до антонімії є явище конверсії. Лексичні конверсиви – це пари слів, які виражають зворотні відношення. Відображаючи одну й ту ж дію чи відношення, конверсиви вживаються в співвідносних конструкціях відповідно з прямою і зворотньою рольовою структурою: те, що в першому слові розглядається з погляду А, в другому – з погляду В, тобто суб'єкт і об'єкт міняються в реченні ролями. Петро продає книжки Андрієві – Андрій купує книжки в Петра.

Якщо до антонімії близьким значенням є конверсія, то до синонімії – гіпонімія (її ще називають квазисинонімією), що охоплює родо-видові відношення в лексико-семантичній системі. Гіпонімія як родо-видове відношення – це сукупність семантично-однорідних одиниць, які належать до одного класу. Так, на приклад, видові поняття яблуко, груша, апельсин, банан, ківі тощо (гіпоніми) об'єднуються одним родовим поняттям (гіперонімом) фрукти [Черная 1985, с.195].

Отже, за своєю будовою семантичне поле є складною системою, в якій поєднуються всі можливі значення однієї лексеми, та виступають у ролі

«замінника» один одного при потребі. При цьому, синоніми та антоніми відіграють важливе значення, так як саме вони і складають парадигму значень будь-якого семантичного поля.

РОЗДІЛ 2
ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ У ДІАЛЕКТАХ

2.1 Побудова лексико-семантичного поля *work* у нортумбуріському діалекті

Відбір слів був першим етапом побудування лексико – семантичного поля. Щоб побудувати лексико-семантичне поле слова, які до нього входять повинні мати спільне, загальне значення. У межах поля були обрані семи з загальними значеннями: предмети, явища, процеси пов'язані з роботою. Слова були взяті з словника нортумбрійського діалекту [Oliver 1893-1894, p. 811]. Після опрацювання словнику було виявлено 500 лексем, які відповідають даній ознаці.

Після цього прийшов час другого етапу редагування обраних слів. Воно включає в себе уточнення значення кожного слова та його приналежності до лексико-семантичного поля. Деякі лексеми мали декілька значень але лише одне підходило нашому лексико-семантичному полю, такі лексеми виключалися зі списку як результат залишилося приблизно 450 різних лексем. Наприклад: *Hewer* – шахтер який працює з рудою; *Aix* – сокира. Цей метод базується на визначенні та співвіднесенні точної семантики слова, джерелом якої є тлумачні словники, із загальним значенням поля.

Третій етап – формування лексико-семантична група: поєднання слів зі спільною семантикою та граматичним значенням у групи. Цей етап складається з двох частин:

1) виявлення граматичних значень лексем, а саме їх частиномовної належності;

2) співвіднесення лексичного та граматичного значення слів, відокремлення груп та надання їм назв.

Граматичне значення слова ми визначили шляхом аналізу формальних показників граматичних значень. Оскільки морфеми, у ряді випадків, характеризуються двозначністю, цей спосіб може стати допоміжним. Основним способом визначення частиномовної належності є семантичний аналіз слів, тобто виокремлення загального категоріального значення слова, за яким можна визначити належність його до певної частини мови. На базі граматичного і лексичного значень формуються лексико-семантичної групи, у назві яких відображаються загальні спільні риси одиниць певних груп.

Четвертий етап – виокремлення лексико-семантичних категорій у межах лексико-семантичної групи. Виокремлення лексико-семантичної категорії відбувається у межах лексико-семантичної групи , оскільки слова однієї лексико-семантичної групи знаходяться у одній поняттєвій площині, а також належать до однієї частини мови, що дає можливість зіставляти їх за значенням та аналізувати типи зв'язків між ними. Лексико-семантичної категорії – це семантичні об'єднання слів між якими наявні інтенсивні парадигматичні зв'язки: синонімічні, антонімічні чи гіпо-гіперонімічні. До типів лексико-семантичної категорії відносять синоніми, антоніми, конверсиви та гипоніми [Помпаева 2005, с.124–127]. У межах цієї роботи ми розглянули синоніми, антоніми, гіпоніми та гіпероніми. Конверсиви потребують аналізу у контексті, аналіз синтагматики виходить поза межі нашого завдання.

П'ятий етап – визначення ядра та периферії поля. Ядро поля сформують найактивніші лексеми, які об'єднають навколо себе інші, периферійні лексеми. Лексико-семантичного поля є структурою, що відбражає реалії дійсності. Деривація також відображає реалії об'єктивної дійсності, тобто творення нових слів вмотивоване процесами творення нових понять у мисленні та дійсності. Активна лексична деривація походить з активності творення асоціацій на основі поняття яке містить лексема.

Отже, ядерні лексеми ми визначили за деривацією активністю. Під деривацією, словотвірною, активністю ми розуміємо властивість морфем і

лексем функціонувати як компоненти словотвірних конструкцій. Ступінь активності, або коєфіцієнт деривaційної активності, ми визначили за кількістю моделей, в яких зустрічається лексема в якості безпосереднього складника. Елементи мають високий ступінь активності, якщо вони зустрічаються у складі лексем різних частин мови. Ступінь активності можна вирахувати за допомогою аналізу дистрибуції. Під поняттям дистрибуції ми розуміємо «суму всіх оточень, в яких зустрічається той чи інший мовний елемент, на противагу тим оточенням в яких він не зустрічається» [Помпаева 2005, с.124–127]. Менш активні елементи становитимуть периферію, яка за коефіцієнт деривaційної активності буде поділятись на ближню, середню та дальню периферію.

Виокремленням ядра і периферії, лексико-семантична група та лексико-семантична категорія ми завершили формування лексико-семантичного поля. Межі поля сформують лексеми дальньої периферії. Звичайно, побудоване 12 поле не буде повним і закритим: у мові будуть генеруватись нові слова, межі поля будуть умовними, так як периферійні одиниці вступають в тісний контакт з іншими структурними одиницями лексичної системи. Але певна ділянка лексики буде висвітлена.

2.2 Характерні особливості кожної частини лексико-семантичного поля

Робота є важливою частиною життя будь-якої людини адже деякі люди проводять на роботі більше часу а ніж вдома. Проаналізувавши діалектичні слова, які використовують люди у своїй повсякденній мові можна багато сказати про їхнє життя. Оскільки у діалектичних словниках представленні тільки ті слова, які відрізняються від літературної мови побудувати лексико-семантичне поле не просте завдання, адже інколи немає можливості навіть

віднайти ядро такого поля. Про аналізувавши словники мені вдалося виявити понад 400 лексем зв'язаних зі словом *work* [Heslop 1893-1894, p. 812]. Оскільки у сучасній лінгвістиці є два підходи до побудови лексико-семантичного поля особисто я підтримую другий підхід, тому що вважаю, що поняття слова більш важливе аніж його значення. Адже значення слова виходить із поняття, яке кожна людина вкладає для себе у це слово.

Для того щоб побудувати лексико-семантичне поле необхідно виділити значення слова *work* у Кембріджському словнику можна знайти такі значення поняття *work*:

- *an activity, such as a job, that a person uses physical or mental effort to do, usually for money;*
- *the material used by someone at work, or what they produce;*
- *a place where a person goes specially to do their job;*
- *something created asa result of effort, especially a painting, book, or piece of music;*
- *an individual building , especially one where a lot of people are employed;*
- *to be effective or successful;*
- *to do a job, especially the job you do to earn money;*
- *to make a person or animal do a job;*
- *if machine or device works, it operates, especiallycorrectly and; without failure, and if you work it, you make it operate;*
- *to succeed gradually in becoming something or cause a person or thing;*
- *to become something, either by making an effort or by making many small movements;*
- *to arrange for something to happen, especially by not using official methods and/or by being clever;*
- *to shape, change, or process a substance;*
- *used to refer to work of a particular type;*
- *used to refer to a skill or activity using a particular type of materia;l*
- *used to name things made of a particular material;*

- *to perform as intended or desired, or to cause something to do what it was intended to do;*

- *have an effect;*

- *to shape something with your hands* [Crystal 1995, p. 45–46].

Лексико-семантичне поле, як відомо складається з менших за розміром структур, які називають лексико семантичними категоріями. Тепер коли ми знаємо значення слова ми можемо розпочати створювання лексико семантичного поля. Приналежність слова до якогось конкретного поля можна зрозуміти частіше за все через тлумачення цього слова, тому ми будемо розділяти слова на категорії залежно від його значення.

Для розподілення слів у рамках лексико-семантичного поля я буду користуватися такими характерними ознаками ядра поля як:

1) слова, що відносяться до ядра, як правило, прості за морфологічною структурою;

2) ядерні лексеми володіють більш широкою комбінаторністю, що доведено рядом статистичних досліджень;

3) ядерні лексеми є більш психологічно значимими;

4) слова-запозичення, зазвичай, відносяться до периферії, а не до центру;

5) семантика ядерних слів є, як правило, ширшою, ніж семантика периферійних лексем.

Ядром мого лексико-семантичного поля буде слово *wark* – працювати. Це слово ідеально підходить під усі критерії воно просте за морфологічною будовою, має широку комбіноторність, що можна побачити у через похідні слова. Семантика слова *wark* є достатньо широкою, адже у нього є декілька інших значень.

1. Полоса або широта трави чи кукурудзи, яку косить косарка в одній посадці чи розгортці коси.

2. Неприємне відчуття активного внутрішнього болю.

Також до ядерної зони будуть належати похідні від нього слова:

- *wark – folk-* робітники;

- *wark – set* – складне завдання;

а також слова, які походять від самого слова *work*:

- *bitch* – неправильно виконана робота;

- *darg* – робота протягом дня;

- *darrak* – стандартна робота;

- *day-shift* – зміна.

До ядерної зони також будуть входити синоніми та антоніми до слова працювати. Нажаль я не знайшла синонімів. Антонімом до слова працювати – є слово лінуватися, нічого не робити Найближче за смисловим значенням до цієї лексеми є лінь та лінивий:

- *lorens* – лінь;

- *lordy, lurdy* – лінивий;

- *soaky* – повний та лінивий;

- *slingy* – лінивий непотрібна людина;

- *lazy-byens* – лінивий знайомий [Heslop 1893-1894, p. 812].

Ця лексема також може бути ядром лексико-семантичного поля, тому що воно складається лише з кореня та має високу комбінаторність, що можна побачити через похідні слова. Це слово не є запозиченням. Має лише одне значення. Дуже цікаво те що не дивлячись на те що у словниках є назви робітників деяких професій, але не знайшла жодної назви відповідної професії. Можливо це пов’язано с тим, що як я вже казала у словниках відображені лише ті слова, які відрізняються від літературної мови.

Тепер коли ядро та ядерна зона визначені можна перейти до периферії. Оскільки до слів дуже багато я хочу розглянути їх за категоріями.

Перша категорія найбільш близька до ядра працівники. Кожне з цих слів є складним за морфологічною будовою та складаються з основи та суффікса – er.

Від них неможна утворити ніяких похідних слів. Кожне із них має лише одне значення. Прикладами до цієї категорії є слова:

- *вackster* – пекар;
- *вarker* – кожум’яка;
- *вaxter* – пекар;
- *вoolter* – мельник;
- *вootcher* – м'ясник;
- *bower* – виробник луків;
- *ceyuk* – кухар;
- *clogger* – чоботар [Heslop 1893-1894, p. 812]. Повний список можна побачити у додатку А.

Наступна категорія, яка також дуже близька до ядра лексико-семантичного поля знаряддя праці. До неї входять такі слова як:

- *aix* – сокира;
- *adge* – тесла;
- *-beet – hammer* – молоток муляра;
- *cairder* – гребінець для вовни [Heslop 1893-1894, p.812]. Повний список можна побачити у додатку Б.

Усі ці слова відносяться до периферії, тому що деякі з них є складними за будовою. Всі вони є похідними і не можуть самостійно утворювати похідні слова. Також всі вони мають лише одне лексичне значення.

Наступною не менш важливою групою є продукти виробництва ця категорія також нерозривно пов’язана з ядровою семою. До цієї категорії входять матеріали, які використовують на виробництві або є результатом виробництва. До цієї категорії входять такі слова як:

- *cannel* – гравій;
- *muffatees* – вовна, шерсть;
- *siller* – срібло [Heslop 1893-1894, p. 812]. Більш детальна таблиця у додатоку В.

Ці слова відносяться до периферії лексико-семантичного поля. Тому що вони мають лише одне лексичне значення. Більшість з них не можуть формувати похідні слова, також є складними за морфологічною будовою.

Оскільки ми говоримо про роботу треба згадати робочі терміни та сленг. Велика кількість слів, що я знайшла у словнику позначає терміни у різних професіях таких як: видобуток корисних копалин, рибальство, фермерство, приготування їжі. Я хотіла би розпочати з найбільшої категорії виробництво корисних копалин. До цієї групи належать такі слова як:

- bearing door - головні двері у шахту;
- *blast* – вибух у шахті;
- *bottom* – дно вугільної шахти;
- *brass band* – шар піритів заліза;
- *coal – pipes* – дуже тонкі непостійні шари вугілля [Heslop 1893-1894, p. 812.]. Повний список можна побачити у додатку Г.

Ці слова є частиною дальної периферійної зони лексико-семантичного поля, тому що вони мають складну морфологічну структуру, не можуть утворювати свої похідні слова. Також вони можуть відноситися до інших лексико-семантичних полів, або навіть утворити своє.

Наступним мені хотілося би звернути увагу на категорію риболовство. Вона не велика але не менш важлива. До цієї категорії належать такі слова, як:

- *baggit – fish* – лосось напередодні відкладання його яйцеклітин;
- *coble* – рибальський човен;
- *chip* – термін, який використовують риболовці з лососем, які говорять, що риба, коли ріже прибій;

- *greenbone* – риба [Heslop 1893-1894, p. 812]. Повний список додаток Д.

Ці слова будуть входити до периферійної зони лексико-семантичного поля, тому що більшість з них мають складну морфологічну структуру, та не можуть утворювати похідні слова. Вони мають відношення до слова працювати, але не пряме тому їх не можна включити до ядерної зони поля також ці слова можуть входити до іншого лексико-семантичного поля або навіть утворити своє.

Наступна категорія приготування їжі до неї входять такі слова:

- *backboard* – дошка для випікання;
- *barley – duggar* – мясний періг;
- *chuck* – хліб [Heslop 1893-1894, p. 812]. Повний список слів у додатку Е.

Ці слова також можуть входити до периферійної зони лексико-семантичного поля. Тому що більшість слів, мають складну морфологічну структур та не можуть утворювати похідні слова. Вони мають відношення до слова працювати, але не пряме тому їх не можна включити до ядерної зони поля також ці слова можуть входити до іншого лексико-семантичного поля.

Отже, з даної таблиці ми бачимо, що поняття *work* дуже багатогранне. Найбільшою категорією є видобування корисних копалин. Це пов’язано з географічним розташуванням даної території. Дивує, що категорія приготування їжі є найменшою серед всіх, адже їжа це один з головних компонентів національного колориту. Зрозуміло чому є окрема категорія для риболовства оскільки Велика Британія є острівною державою рибальство

було основним промислом для здобування їжі на великій кількості її територій.

Таблиця 2.1

Наповненість кожної категорії

Категория	Кількість слів
Робітники	39
Знаряддя праці	68
Матеріали виробництва	43
Видобування корисних копалин	133
Рибальські	26
Приготування їжі	11

Між часинами даного поля існують різні відношення. Наприклад між словами різного рівня узагальнення існують гіпонімічні відношення, які ґрунтуються на родо-видових зв’язках, що характеризуються включенням обсягу одного поняття до обсягу іншого. Такі відношення можна відстежити між ядром та ядерною зоною. У периферії можна побачити партитивні відношення які відображають ієрархію зв’язків та залежностей реалій, оскільки частини взаємопов’язані й взаємодіють у своїй структурі.

Тому можна зробити висновок, що лексико-семантичне поле *work* дуже складне та різноманітне. Ядерна зона лексико-семантичного поля складається зі слова *wark* та похідних від нього слів та антоніма *lorens* та його похідних слів.

На периферії можна виділити декілька категорій слів:

1. Знаряддя праці.
2. Працівники.
3. Продукти виробництва.

Також у периферійній зоні можна віднести робочі терміни. Найбільшою категорією виявилися видобування корисних копалин. Я вважаю, що причиною цьому є те, що вона є найбільш розповсюдженою професією на даній території. Також представлені такі професії як чоботар, кухар, фермер та рибалка. Слова які входять до периферії не входять до ядра лексико семантичного поля тому що, вони можуть бути також частинами інших лексико-семантичних полів. Також вони їх лексичне поняття вужче а ніж у слів, які входять до ядерної зони. Як результат вони не можуть утворювати похідні слова та синонімічні або антонімічні пари.

2.3 Лексичні зв'язки у лексико-семантичному полі

Лексико-семантичне поле як система має ієрархічну структуру, але кожна частина лексико-семантичного поля пов'язана між собою різними типами відношень. Оскільки система є ієрархічною то зв'язки, які є між частинами цієї системи є парадигматичними (вертикальним). А зв'язки між лексемами у рамках однієї частини семантичними (лінійними). Між ядром та ядерною зоною можна прослідкувати родо-видові зв'язки. Такі зв'язки у лексикології називають гіпонімічними. Прикладом таких відношень можуть слугувати слів де одне слово є частиною іншого. Родове поняття більш загальне (*worker*) його називають гіперонімом, (*a baker, a tanner, a miller)* такі слова називають видовими (гіпонімом).

Між словами також можуть бути відносини коли одне слово є частиною іншого, такі відносини називають партитивними. Прикладом таких відносин у лексико-семантичному полі *work* є (*Baaky – Baike-tow*).

Наступним видом відносин у лесико-семантичному полі є еквоніміні відносини. Це коли відносини між лексемами ґрунтуються на семантичному зв'язку між словами одного рівня узагальнення, що підпорядковані спільному гіпероніму. Нажаль я не знайшла прикладів таких відносин у побудованому лексико-семантичному полі.

Виявом системності лексики є семантичні (лінійні) відношення синонімії, антонімії, конверсії, тощо. Як було зазначено при побудові лексико-семантичного поля є декілька синонімічних пар

- *lordy, lurdy*;
- *вackster, baxter;*

Також у ядерій зоні лексико-семантичного поля є антонімічна пара:

- *wark, lorens*.

Отже, кожне поле має в своєму складі спільну інтегральну ознаку, яка об'єднує всі одиниці лесико-семантичного поля. Ця ознака має найзагальніший, найчастіше вживаний та найбільш нейтральний характер і являє собою ядро (центр) лесико-семантичного поля. На периферії розміщуються лексичні одиниці, які мають більш (стилістично, емотивно, функціонально) забарвлене значення. Лесико-семантичне поле не є ізольованими об'єднаннями – вони пов'язані між собою, і одним із видів такого зв'язку є багатозначні слова, що можуть відноситись одночасно до декількох лексико-семантичних полів внаслідок великого спектру своїх значень.

До того ж, лексико-семантичне поле має ієрархічну будову і складається з лексико-семантичних груп – більш вузьких лексичних утворень, всередині яких існують парадигматичні (гіпонімічні, партитивні, еквонімічні) та синтагматичні (синонімія, антонімія, конверсія) зв'язки.

Таким чином, можемо зазначити, що лексико-семантична група, як структурно-семантична одиниця мови характеризується семантичним зв'язком слів та їх значень, категоріальною спільністю лексичних одиниць, ієрархічним порядком їхньої організації, відносною автономністю одиниць, неперервністю смислового простору. Найменша структурно-семантична одиниця лексикосемантичної системи мови − слово (лексема) − є структурним елементом і поля, ілексико семантична група. У дослідженні семантичної структури цієї найменшої одиниці можливо, на нашу думку, визначити два основні етапи:

1) виділення в семантиці лексеми структурних елементів першого ступеня − значень багатозначного слова; слово розглядається як автономна, фактично позасистемна одиниця (XVIII ст. − середина XX ст.);

2) виділення в семантиці лексеми структурних елементів другого ступеня латентних значень зв'язок між значеннями одного слова і латентних значень зв'язок між значеннями різних слів;

3) слово розглядається як системна одиниця, структурний елемент лексико-семантичного об'єднання (поля, лексико-семантичної групи тощо);

4) застосування нового способу дослідження, − методу компонентного аналізу (середина XX ст. − наш час).

Звертаючи увагу на подану характеристику виразів із використанням дієслівних лексем, можна зробити висновок, що поняття робота широко розповсюджене в нортумбрійському діалекті англійської мови, хоча й існує

велика відмінність у їхньому вживанні. Вирази із використанням іменників більш розповсюджено, хоча про більшу чи меншу важливість іменника чи дієслова не варто говорити, так як вони рівноцінно важливі для словотвору, та лексико-семантичного поля загалом.

Загалом же, після створення вибірки лексики, яка нараховує понад 450 мовних одиниць, можна говорити про розповсюдженість в діалекті груп лексики, семантичне поле яких пов’язане із поняттям робота, або ж повністю підпорядковане такому значенню, так як тісно поєднано синонімічним рядом чи утворено із використанням афіксів, які спрямовані на виокремлення в слові значення, пов’язаного із роботою. Ця група лексики займає вагоме місце в англійській мові. Вона є однією із найживаніших, так як до її складу входять слова, які за підрахунками є одними з найпоширеніших. Їх вживання спричинене різними соціальними та політичними чинникама, що в свою чергу зумовлені вживанням у суспільстві.

ВИСНОВКИ

Мова виступає як засіб вираження особливої ментальності різних спільнот, етносів. Національно-культурний компонент семантики слів відображає, фіксує та передає від покоління до покоління мовну картину світу, взаємодію мовних, етнокультурних та етнопсихологічних факторів у формуванні та еволюції мови як частини культури.

Об'єктивізація регіональної своєрідності відбувається насамперед у діалектах. В їх лексиці вербалізується специфіка культури та соціуму мовців, особливості життя, праці та дозвілля. Аналіз діалектної лексики дає можливість робити висновки про витоки матеріальної і духовної культури носіїв, про особливості їх світосприйняття та навколишнє середовище в якому вони живуть.

Робота грає велику, а іноді навіть вирішальну роль в людській історії. Вона належить до первинних, загальнолюдських концептів та відображає соціо-культурні особливості проживання етносів та їх праці.

Лексико-семантичне поле це складна система, що має певну автономність і специфічні ознаки організації: спільну нетривіальну частину у тлумаченні, ядерно-периферійну ієрархічну структуру, зони семантичного переходу.

Фрагментарність лексичної системі діалектів, яка зафіксована у словниках, відображається на специфіці парадигматичних відношень у їх лексико-семантичній структурі. Як наслідок, діалектизми утворюють меншу кількість лексико-семантичних груп ніж літературна мова, а наповненість семантичних полів не виходить за межи діалектного узусу. Тем не менш, вербалізація окремих понять саме діалектною лексикою має вагому

культурознавчу інформацію та відображає регіональну ідентичність малих соціо-територіальних спільнот.

У нашому дослідженні ядром лексико-семантичного поля *work* є діалектній варіант слова праця − *wark*.

Периферія лексико-семантичного поля є великою та включає в себе понад 400 слів та 6 різних категорії, які за своєю семантикою пов'язані з ядром лексико-семантичного поля, а саме: робітники, знаряддя праці, матеріали виробництва, видобування корисних копалин, риболовство, приготування їжі.

Так, до периферії належать такі категорії, як назви працівників, знарядь праці, продуктів виробництва, слова, які характеризують працю, чи людину яка працює або ні, та інша професійна лексика. Ці слова нерозривно пов'язані з словом працювати, хоча і не морфологічно а лише лексично. Не дивлячись на те, що вони лексично пов'язані, вони можуть бути частиною інших лексико-семантичних полів.

Таким чином проаналізувавши лексико-семантичне поле слова *work*, можна сказати, що воно достатньо багатогранне та визначити, які професії були розповсюджені на цій території, а саме: гірництво, риболовство, судоходство, кулінария.

Проведене дослідження лексико-семантичного поля *work* в англійській діалектній мовній системі підтверджує його широту і репрезентативність. Діалект дозволяє зберігати культурні та історичні особливості окремих місцевостей, що мають, тим самим, дуже важливе культурологічне і лінгвістичне значення.

Отже, теорія семантичного поля має не тільки теоретичне, а й практичне значення, являє собою основу для розвитку лексикографії, а останнім часом і

комп'ютерного перекладу. Незважаючи на значну увагу, приділену на сьогодні проблемам лексико-семантичного поля *work* в англійській мові, проблематика лексико-семантичного поля в англійських територіальних діалектах має, на нашу думку, ряд перспектив, а саме: глибоке дослідження питань даного поля в інших територіальних діалектах англійської мови, а також проведення компаративного аналізу, тощо.

Подальше дослідження може бути спрямовано на порівняльний аналіз лексико-сематничних полів різних діалектів регіонів Англії у культурологічному аспекті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антомонов А.Ю. Исследование структурной организации лексико-семантического поля : дис. … канд. филол. наук : 10.02.19. К., 1987. 191 с.
2. Апресян Ю.Д. Исследования по семантике и лексикографии. *Языки славянских культур*. 2009. № 2 С. 462–568.
3. Багмут І.В. Лексико-семантичне поле звуконайменувань у сучасній українській літературній мові (склад, структура, парадигматика) : дис. … канд. філол. наук : 10.02.01. К., 2007. 231 с.
4. Безкоровайная Г.Т. Теория семантического поля : методи исследования Спб. : *Языкознание,* 2012. С.196–214.
5. Белякова С. М. Образ времени в диалектной картине мира - Тюмень, 2005.
6. БЭС-Большой энциклопедический словарь. Языкознание. / гл. ред. В.Н. Ярцева. М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. 685 с.
7. Буданова Е. А. Метод анализа языковой картины мира на когнитивных основаних: учебно-метод. пособие: в 2 ч, 2007. 92 с.
8. ВТС-Великий тлумачний словник сучасної української мови К. Ірпінь: ВТФ Перун, 2001. 1728 с.
9. Глебов А. Г. Англия в раннее средневековье. СПб. : *Евразия*, 2007. 288 с.
10. Гусева А.Е. Лингвокогнитивное моделирование как понятие и явление. *Вопросы когнитивной лингвистики*. 2008. №2. С. 126–131.

11. Демидова К. И. Диалектная языковая картина мира и особенности её репрезентации в частных диалектных системах (на материале русских говоров Урала) *Лексический атлас русских народных говоров: материалы и исследования*. СПб.: 2008. № 1. С. 68–76.

12. Долгих Н.Г. Теория семантического поля на современном этапе развития семасиологии *Научные доклады ВШ Филологические науки*. 1973. №1. С. 89–99.

13. Жайворонок В.В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. *Культура народов Причерноморья*. 2002. № 32. С. 51–53.

14. Караулов Ю. Н. Структура лексико-семантического поля. *Филологические науки*. 1972. № 1. С. 57–68

15. Кобозева И.М. Лингвистическая семантика: Учеб. пос. М. : Эдиториал, 2000. 352 с.

16. Колісник М. П. Уточнення змістового насичення терміна «діалект». *Наукові записки*. Серія: Філологічні науки (мовознавство). К., 2014. С. 478–483.

17. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : підруч. для студ. філол. спец. вищ. закл. осв. К., Академія. 2002. 367 с.

18. Кочерган М.П.Загальне мовознавство . К., Академія. 2006. 463 с.

19. Кузнецова А.И. Понятие семантической системы языка и методы её исследования М., Московский університет. 1963. 60 с.

20. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. К., 2007. 571 с.

21. Москович В.А. Методы исследования семантических связей в семасеологии М., 2007. 100 с.

22. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: *Довкілля* К. 2006. 716 с.

23. Солнцев В. М. Вариативность как общее свойство языковой системы. *Вопросы языкознания*. 1984. № 2. С. 31–42.

24. СУМ – Словник української мови: в 11 тт. АН УРСР/ Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. 294 с.

25. Соколова М. А. Теоретическая фонетика английского языка: учебник для студентов институтов и факультетов иностранных языков М., Владос. 2004. 288 с.

26. Соколовская Ж.П. Проблемы системного описания лексической семантики. К.: Наукова думка, 1990. 183 с.

27. Уфимцева А. А. Опыт изучения лексики как системы (на материале английского языка). – М.: Академии наук СССР 1962.
287 с.

28. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики. М.: Наука, 1973. 216 с.

29. Черная А. И. Фразер-семантическое поле и фразеологический синонімічний ряд. Фразеологическая система английского язика: Челябинск., 1985. 195 с.

30. Эденхофер Т.В. Принципы эргологической этимологии и теория поля в концепции Й. Трира: дис. ... канд. філол. наук. М., 2005. 205 с.

31. Alcock Leslie. Kings and Warriors, Craftsmen and Priests in Northern Britain. Edinburgh: Society of Antiquaries of Scotland, 2003. 460 p.

32. Bradbury Jim. The Routledge Companion to Medieval Warfare. London, 2004. 392 p.

33. Ellis A. J. On early English Pronunciation London: Trübner & Co. 1869-1886. 835 p.

34. Quirk R. The use of English. London: Longman. 1962. 285 p.

35. Trudgill P. Dialects London: Routledge. 1994. 80 p.

36. Quirk R. The use of English. London: Routledge. 1962. 285 p.

37. Trudgill P. The Dialects of England. Cambridge : 2000. 154 p.

38. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 491 p.

39. Heslop R. Oliver A glossary of words used in the colunty of Northumberland and on the Tyneside. Part 2. London : Oxford University Press, 1893-1894. 812 p.

ДОДАТОК А

РОБІТНИКИ

Слово	Значення
Back – overman	an overmanwho has the immediate inspection of the workings and workman duringthe back-shift
Backster	a baker
Baities	fisher girls who gather bait
Bandster	Asheaf binder in the harvest field
Banksman	the man who has control of the shaft top
Bargain-men	a men who works by the Bargain at special work
Barker	a tanner
Baxter	baker
Bird`s eyes	the germander
Bondager	a female field – worker
Boolter	a miller
Bootcher	butcher
Bower	a bow maker
Ceyuk	a cook

Clogger	a clog shoemaker
Cod	a person who has charge of a set of men at any particular job
craneman	the lad in the pit who hoisted the corves on to the rolleys with the corves of coals on to the rolleys with the crane
Getter	a man employed in breaking down the coal which has been previously kirved
Fillers	men employed in filling the loose coals where separate holers or kirvers and getters and fillers are employed
Heap-keeper	the man who overlooks the cleaning of coals on the surface.
Hewer	a pitman who works coal.
Holers	in a colliery, men employed in kirving where getters and fillers are employed.
Keeker	an overlooker at a pit
Keely, Keeley	a keel man
Litster	a dyer
Lowse-gang	a squad of railway men employed

	in relaying
Master wasteman	an official who has responsible charge underground of a mine or portion of a mine in his shift during the absence of the overman or back overman
Offputter	the loader of coals into a vessel at a staith or spout.
Night-shift,	men who relieve the day-shift in carrying on continuous work where shifts or relays are employed.
Plugman,	the man in charge of a pit pumping engine.
Shifter, shift-man	a man who prepares the working places at night in a colliery for the men who come in at next shift
Shifting ravels,	the men who are on turn for removal from one working place in a colliery to another.
Sinkers	men whose special work is to sink pit shafts or wells.
Waiter-on	a person who attends as banksman at a sinking pit,
Barrow-man	one who puts the tubs of coals from the working places to the craes

Changer - and -grather	the man who chnges and repirs the pumping buckets in a pit
Chech-viewer	one who check the working of coal on the behalf of the owner of the royalty
Davy-man	the man who trims and repairs the Davy lamps.

ДОДАТОК Б

ЗНАРЯДДЯ ПРАЦІ

Слово	Значення
Bab-net	a net used on the Northumberland coast
Baaky	a piece of wood with rope attached put round a cow`s neck
Arse - loop	a seat or wide loop in a rope or chain in which a man is slung when repearing or working in a pit - shaft
Aix	an axe
Adge	an adze
Baer	a blacksmith`s tool for punching holes in iron
Bafflet	a wooden mallet for killing salmon
Baike-stick	a piece of wood attached to a cow`s neck
Baike-tow	a rope for tying up a cow
Bakstone	a flat stone used for baking oat - cakes
Ball-furnase	the furnace used for fusing a mixture of limestone coal and

	sulphate of soda, in alkali work
Bark	cylindral receptace for candels
Barrow	in a pit the sledge, or tram
Baslard	a long dagger
Bawber	a salmon poacher
Beet - hammer	a mason`s hammer
Bellases	bellows
Bellyband	a grith to secure cart saddle
Bilder	a large wooden mallet with a long handel used in husbandory for clods
Bill	a large headless nail used for boot heels
Brise	strong hair twisted on to the wax thread
Beche	an instrument used for extracting bore-rodes when they brake
Blare	a paste made of tar mixed with hair used for cauling the seams of keels and boats
Blowery	an iron blooomer
Blutcher	a heavy unwieldy instrument or thing
Bob neta long salmon	long salmon net without any bosom

Bogie	a small low four-wheeled barrow
Bone pins	pins made of mutton bones
Brayer	a beater used in punding soft sandstone
Breest	the iron in a smith`s fire next the snout,or nozzle,of the bellows.
Bucket tree	the pipe beween the working barrel of a pump and the windbore
Bucket	the piston of a lifting set of pumps in a pit
Cairder	a wool comber
Check - weigtman	the representative of the man who cheks the weight of coals at the surfase
Chisel	the cutting face of a drill
Clay	a pitman`s candele stick, made of a piece of clay
Gipsey	wooden peg.
Double-handed gear	heavy drilling tools which require two men to use them.
Hobby	the tool held by a "holder-up" to press and keep a rivet in its hole whilst its end is being hammered up

	by the rivetter.
Hole	to perforate, to drill a hole
Kit	a small wooden tub, bucket, or pail
Knappin-hammer	a small hammer, sixteen to twenty ounces in weight, used in breaking stones to lay on the : highways.
Kyevel-hammer	a heavy hammer used by stone-breakers to break up the large blocks of road metal
Lift	a set of pumps in a pit.
Lingel,	a shoemaker's wax-end and sewing thread
Low-rope,	a piece of tarry rope or spun yarn used as a torch.
Maddock-hoe	a tool used in clearings for stubbing up such roots as furze, etc
Main-engine	the surface pumping engine at a pit.
Pout-punch	in mining, a tool used by the deputies in drawing timber out of a dangerous place
Rove,	an iron washer used for riveting on to the end of a seam-nail or a bolt
Sheave, shave	a pulley wheel

Shoule	shovel
Slice	a small square shovel used by a blacksmith for putting coals on to his fire
Snap	a small pick used by lads employed to separate the brasses from the coal
Sniblet	the small piece of turned wood on the end of a cow tie, which is slipped through an eye at the other end.
Soom	a trace rope
Sow-an '-pigs	a mason's hammer with five or six points let into the end, used in flat dressing the face of a stone
Sowm-cheyn	a chain used in horse harness
Spare	in mining, a wooden wedge
Stopple	a tube of small bore
Tang	the part of a knife or other instrument which runs up into the handle
Swad	coarse coal or black stone when it occurs at the bottom of a seam of coal
Temple rods	long hazel rods used in holding

	down thatch
Tub	originally a mining bucket
Tuil	a tool
Warden	a joint in a rope made by overlapping the two ends and wrapping them together, as distinguished from a spliced joint.
Windbore	the bottom end of a set of pumps in a coal pit
Yetlin, yetelin	a small cast-iron pot,

ДОДАТОК В

МАТЕРІАЛИ ВИРОБНИЦТВА

Слово	Значення
Addlins	earnings
Barrater	a strong pillsr of coal
Arry	to thrash corn
Bans	small coals
Bend - leather	the leather used soles of boots and shoes
Blaan milk	skimmed milk
Black cole head	the cole titmouse
Black-jack	sulpuret zinc
Blue Billy	iron residue left as a waste product in copper works
Bole-hills	heaps of metallic scoria which are often met with in the lead mine districts
Bosom	the bag of a fishing net in which the fish are generally caught
Brass	iron pyrites found in the coal measures

Bushel-iron	scrap iron
Cannel	gravel
Cannel - coal	a hard coal
Chinnely	small as gravel or coal seperated from the dust
Coal - engrossers	an old term for vendors of coal
Deed-smaal	the finest coal dust
Garn	woollen yarn
Gleed, glede	a red-hot coal or peat
Fat-coal,	old term for blacksmiths' coal, a caking coal, highly bitumenous and free from sulphur.
Following-stone	loose stone lying on coal, which comes down as the seam is worked
Free-coal	coal well jointed, and working freely
Half-shaft	the water shaft in a colliery
Hand-tied	unable to leave a job you are engaged in
Hoggers	footless stockings worn by pitmen at work
Kirn	the finish of the harvest
Lamp	a fire of coals burnt in a suspended iron grate or frame.

Smaa	small coal
Mow, mou,	pile of cut corn.
Muffatees,	cuffs of wool or fur, worn on the wrists in cold weather.
Sealing-link	woodwork with sealing-link is that in which one board is groven in another
Shear-darg,	a day's work in reaping
Siller	silver
Slack	small or dust coal
Slick-stone	a polishing stone, or a piece of solid glass with which floors were formerly rubbed to give them a glossy appearance
Sooty	applied to dull, dusty, soft coal
Sour-milk	buttermilk
Spout, spoot	a large shoot for shipping coal
Trinnilies	small coals
Chous	an old term for coal
Pan-wood,	small coals which were used chiefly in evaporating sea-water in salt pans.

Parrot-coal	a kind of cannel coal.

ДОДАТОК Г

ВИДОБУВАННЯ КОРИСНИХ КОПАЛИН

Слово	Значення
Airway	passage along which the currentof air travels in a colliery
Airf	condition of mind in which it is necessery to proced with great caution
Aforce	a term in colliery working
After - damp	the noxious gas resulting from a colliery explotion
Air-boxes	tubes of wood used for ventilation in pit
Adit	a horizontal gallery for drainig a mine
Bag	cavity found occasionaly in fiery seams of coal,containing highly condensed gas
Baln-stone	roof stone in a pit
Band	a thin layer of stone or shale interstratified with coal
Band - stone	the stone immediately ovwelaying the coal at the shaft and projecting

	into it
Bank	the surfase or top of the pit
Bank-out	to teenthe coals into a heap as they are drawn
Barn-styen	the roof of the pit at the enterance of the workings
Bate-work	in a pit,short work
Bearing door	a main door in a pit
Beater	a tool for beating down stemming on a charge of powder for a blast in a coal pit
Beaumont	the name of steam of coal
Belaa	below or in the pit
Belch	a rapid discharge of gas in a pit
Bell pit	a pit sunk where the mine lies very near the surface
Bend up	a signal in a pit given to raise up
Black	in mining any dark colored startum
Bleach	a black shale of natural found in contact with or near a coal seam
Blast	an explosion in a pit
Bord - room	the width across an old board in a pit

Bore-rods	iron rods and appliances used for ascertaining the nature of strata before sinking a pit
Bottom	the floor of a coal mine
Bouk	in mining a report made by the cracking of the strata
Brake	a lever forming part of the apparatus used in coaling
Brass band	a layer of iron pyrites
Brat	in coal mining a thin stratum of coarse coal or black stone
Break	a crack or small cavity in a coal seam
Breaker	a large crck formed in the roof of a pit next to goaf
Bricker	a fissure produsedin the roof of the mine
Broach	to break a hole throught the stoping in a pin
Broken	a part of the mine where pillars was commenced
Chop-back	in mining an excavation driven the reverse way
Cinder coal	coal deprived of its bitumen by the

	action of a whin dyke or slip
Clog	in mining a slege loaded with stones and dragged round by the gin
Coal - pipes	very thin irregular layers of coal
Coal-hill	a landsale pit used always to be termed
Coaly	abounding in coal
Cofe	a deep pit cavern or cave
Cog and rung gin	a pit windlass worked by horses
Course	in coal mining is the direction in which the mine is wrought
Cover	the roof of a coal seam
Craneboard	a return air course in a pit conneted directly wth the furnace
Danger board	a board fixed in a mine to .give notice, at a sufficient distance, of danger to be apprehended by the presence of noxious or inflammable gas.
Dashing air	in mining, mixing air and gas together, until, by being completely incorporated, the mixture ceases to be inflammable.
Day	the surface of the ground, the top of

	a pit
Dayhole,	adit or level working from the surface
Dike	A depot for coals at the staith
Dike seam, dyke-seam	a seam worked nearly on end
Dip-hitch	a hitch, or slip, in a bed of coal which casts down the seam below the level at which the hitch is found.
Dish-plates	in mining, plates or rails dished to receive the fore wheels of a tub, to facilitate the teeming.
Doors	used underground in a pit,
Gag,	in the pumping arrangement of a colliery, "an obstruction in a bucket, or clack, preventing the fall, or lid, from working
Gannin-heedwis	the going headways in a pit
Goaf	a part of the mine from which all the coal has been worked.
Goave	space cleared of coal
Double-tram	a tram in a pit when worked
Double-working	in a pit, where more than one man is put to work in any one working place

Draa	to wind coal either along the workings or in the shaft.
Dumb-drift	in mining, a drift by which the return air is carried into the up cast shaft without passing over the furnace
Fall	the falling down of the roof or stone in a pit
Fast-jenkin	(in mining), a bordways place driven up the middle of a pillar.
Fast-side	the side next the solid coal
Fast-wall	a sheth wall in a pit
Fiery	applied to a coal-pit where gas is given off in dangerous
Fittin	coal shipping
Flank-hole	in mining, a bore-hole made from the side of a place where there is a danger of holing into old workings which may contain accumulations of gas or water
Ground-coal	the lowest portion of a seam of coal
Heap-steed, heap-stead	the platform at a pit's mouth elevated above the surface level to allow the coals to be tipped over screens into waggons

Heedwis, head-ways	ways in a pit driven with the " cleat " of the coal
Hew	to work coal
Hing	to incline or dip
Horny-tram	in a pit, a tram with four or more upright arms of iron used for conveying rails, props,
Hugger,	a line of cleavage in coal
Jeat, jead, jit	cannel coal
Jen kin	a passage driven in a pillar of coal
Jit	also a coarse cannel coal
Keel	a large cargo-carrying boat; a measure of coals, equal to eight
Kick-up	an apparatus at a pit bank, made like an iron cradle, by which a tram is tipped upside down and emptied on to the screen.
Kirvin-and-n1ckin	in coal mining, the preparatory operations for bringing down thejud or top
Kirvin-and-n1ckin	in coal mining, the preparatory operations for bringing down thejud or top
Landsale	coals sold to the country in the

	neighbourhood of the pit, as distinguished from coals sold for shipment or delivery by rail to a distance
Knowe	a parting in the coal
Man-door	in a pit, a door placed in a stopping, just sufficiently large to allow the body of a man to pass through
Man-hole	a place of refuge in a pit to allow the workmen to stand clear of the passing sets of tubs
Metal-coal	coal containing pyrites.
Mothergate,	in a pit, the continuation of the rolleyway into the workings
Mushroom-hitch,	an inequality in the floor of a mine, occasioned by the projection of basaltic or other stony substances.
Narrow-bord,	in a pit, an excavation of the same length as a wide board, but driven two yards wide
Neet-coal	a coal put on at night to. keep the fire burning
Nickin	in coal mining, the vertical fissure worked by a hewer in the side, or neuk, of his working place after he has formed a kirvin along the

	bottom of the face
Nip	in mining, the thinning out of a seam of coal where the deposit has become attenuated
Overwind,	to draw the cage in a pit up to or over the pulleys,
Pack-walls	pillars in a colliery built up of stone obtained in the mine, the large stones being placed on the outside, and the middle filled up with the smaller ones.
Pillaring	erecting artificial supports for the roof of a mine.
Pinch,	to work with a lever or a crowbar
Pipe coal-pipe	a thin seam of coal
Plane,	in a pit, a main road either level or inclined, along which coals, etc., are conveyed by engine power or by gravity.
Rake, rake-vein	in lead mining, the great or leading vein of ore, found perpendicularly, or with more or less ' hade ' or slope in the rock fissure.
Rake	, to rake a fire, to heap small coals

	on the fire, that it may burn all night, practised in the North, where coals are cheap, a kitchen fire being rarely suffered to go out
Return,	, the current of air or the air course in a pit as it returns, after being conducted through the mine, to make its exit by the upcast shaft
Ride	, to ascend or be drawn up a pit shaft, to go to bank.
Roll	in mining, a depression or sag in the roof
Roof, reuf	the stratum immediately above a coal seam.
Runner	a small stream
Scabby	applied in coal mining to the roof of the mine
Scaffold,	in mining, the platform at the top of a winning.
Sheathing	in mining, thin deals placed between the joints of tubbing in a shaft
Sheathing	in mining, thin deals placed between the joints of tubbing in a shaft

Shifting the flat	in a colliery, removing the flat, or station, nearer to the working places
Side-over	in coal mining, is to drive headways course, that is to drive in a line with the cleat, through a pillar of coal when working the broken
Skreen	the arrangement for sifting or screening coals at a pit.
Station	in a colliery, a place where a caution board has been fixed
Stilling	the walling of a pit shaft
Stoppin, stopping	walling put into any passage in a pit to block it up so as to carry the air forward.
Stow	in mining, to pack waste material in order to dispose of it in disused parts of the mine
Sulphur	fire-damp in a pit
Tender	in a pit, the former name for a small rapper or signal rope.
Thill	the floor of a coal seam
Thirl	to bore, or drill, or perforate with a light, swiftmoving instrument

Three-quarter-coal	a seam of coal about threequarters of a yard in thickness
Thrust	the crushing down of the roof in a colliery
Trap-door	an air-door in a pit
Trim	to cast in and level the coals as they are loaded at the hatchway of a ship
Undercast, undergate	in mining, an air crossing made in the floor
Underlevel drift	a drift driven from a pumping pit to unwater dip workings.
Viewer	the chief manager of a colliery
Wall	in mining, a passage or opening made between each board in a colliery
Wide-board	an excavation in coal
Waste	in coal mining, old workings and airways

ДОДАТОК Д

РИБОЛОВСТВО

Слово	Значення
Back	a fishing line for haddocks at sea; to fill in the space behind the rings of cribbing in a pit-shaft
Bafflet	a wooden mallet for killing salmon
Baggit - fish	a salmon on the eve of depositing its ova
Beardy-loach	the loach fish
Bob neta long salmon	long salmon net without any bosom
Bosom	the bag of a fishing net in which the fish are generally caught
Breeches	the roe of a fish when unbroken uncut
Chip	a term used by salmon fishrs, who say that a fish when it cuts the surfes
Coalsay	the coal-fish
Coble	fishing boat
Cruive	a fish trap made by enclosing a space in a river.
Dairns	small fish
Gowdy	the fish
Greenbone,	a fish
Draft-net	salmon net for river fishing
Fleet	to float, a fisherman's term
Hass-pipe	a hause-pipe on board ship
Heed-sheets	the fore deck of a keel on which the

	keelmen work their long oar.
Junket	a basket for catching fish
Kelks	the roe or milt of a fish
Lep	to lade or lift water, as in baling a boat
Nitty	small, neat
Staff-ends	the ends of the ropes of a fishing net.
Thrimmel	to catch fish by clutching them in the hand
Trunks	small hoop nets for lobster catching
Wear-shot net	a method of salmon fishing

ДОДАТОК Е

ПРИГОТУВАННЯ ЇЖІ

Слово	Значення
Backboard	a paste or baking board
Barley - duggar	a cake made of barly meal
Brisel	to crackle in cooking
bishop	burn food in cooking
Bolt	to fine flour through a sieve
boult	to sift flour through a fine cloth
brussle	to crackle in cooking
Chuck	bread
Bannock	a thick cake of oaten
Smoze	a method of cooking
Wig	a tea-cake, a yeasted cake with kneading in it

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я__Ремізова Олександра Олеівна_____, студент(ка)_2_курсу, форми навчання __заочної_____, факультету___іноземної філології __,
спеціальність_035 Філологія_____, адреса електронної пошти kotikkoi32@gmail.com ,
- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему ___«Лексико-семантичне поле *work* у діалектах британського варіанту англійської мови»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____ Підпис_____ ПІБ (студент) _____

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as lexico-semantic field work in the English dialects. The object of the work can be defined as a research of the lexical-semantic field work in the Northumbrian dialect.

It determined the accomplishment of such objectives as:

1) the state of the researched problem at the present stage was consided and the conceptual base of the research generalized;

2) the features and structure of the lexical-semantic field was characterized;

3) the constituents of the lexical-semantic field of the word work was investigated;

4) the dictionary definitions of tokens included in the field was analyzed;

5) the composition of the lexical-semantic field work in the Northumbrian dialect was studied.

Key principles and general theoretical issues of English and general dialectology was developed, for example, in the works of L. Barannikova, D. Bevzenko, O. Brodovych, J. Brook, A. Desnytska, T. Kogotkova, O. Luzhanytsia, M. Makovsky, P. Tradgil, M. Wecklin, A. Hughes, and others. They are also considered in introductory articles to various linguistic-geographical atlases, dictionaries and reference books.

Key-words: *word, concept, semantic field, lexical-semantic field, nominative field, groups of words*